

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ- ΜΒΑ»

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΟΝΤΟΚΩΣΤΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

ΛΑΡΙΣΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2023

Υπεύθυνη Δήλωση

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του ΠΜΣ Πλήρους Φοίτησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας «Διοίκηση Επιχειρήσεων - MBA» έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Η εργασία αυτή έχοντας εκπονηθεί από εμένα, αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις επί του θέματος και το κείμενο είναι γραμμένο με τα δικά μου λόγια και δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής από τρίτες πηγές. Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο».

*Η Δηλούσα
Αναστασία Κοντοκώστα*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ABSTRACT.....	7
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	12
1.1 Εννοιολογικό πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης	12
1.2 Εταιρική διακυβέρνηση και εσωτερικός έλεγχος	13
1.2.1 Εσωτερικός έλεγχος ως σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης.....	14
1.3 Εταιρική διακυβέρνηση Νόμος 4706/2020.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	23
3.1. Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα	23
3.2. Κριτήρια συμμετοχής στην έρευνα	23
3.3. Διαδικασία και ερωτηματολόγιο συλλογής δεδομένων	23
3.3.1. Ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων εταιρειών	24
3.3.2. Ερωτηματολόγιο Εταιρικής Διακυβέρνησης.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	26
4.1. Ανάλυση δεδομένων	26
4.2. Περιγραφική Στατιστική	27
4.2.1. Δημογραφικά στοιχεία εταιρειών.....	27
4.2.2. Εκτίμηση απόψεων για την εταιρική διακυβέρνηση.....	30
4.3. Επαγωγική στατιστική	44

4.3.1. Έλεγχος για την κανονική κατανομή.....	44
4.3.2. Η προβλεπτική ικανότητα των στοιχείων των εταιρειών στην κλίμακα της Εταιρικής Διακυβέρνησης.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	48
5.1. Συμπεράσματα έρευνας.....	48
5.2. Οφέλη και περιορισμοί.....	53
5.3. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	54
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	56
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	60

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω το σύνολο των καθηγητών του μεταπτυχιακού προγράμματος MBA για τις σημαντικές γνώσεις καθώς και για την καθοδήγηση και συμπαράσταση που μου πρόσφεραν κατά την διάρκεια της φοίτησης μου στο συγκεκριμένο μεταπτυχιακό. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας, κ. Λαζαρίδη Θεμιστοκλή, με την βοήθεια και την καθοδήγηση του οποίου κατάφερα να φέρω εις πέρας την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Επιπρόσθετα, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την οικογένεια αλλά και τους φίλους μου για την πολύτιμη στήριξη και την διαρκή ενθάρρυνση που μου παρείχαν καθ' όλη την περίοδο των μεταπτυχιακών μου σπουδών αλλά και κατά την διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας.

Τέλος, ευχαριστώ θερμά τους εργαζόμενους των εταιρειών που αφιέρωσαν λίγο από τον χρόνο τους προκειμένου να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο της παρούσας εργασίας, βοηθώντας με να πραγματοποιήσω το πρακτικό κομμάτι της παρούσας εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εταιρική διακυβέρνηση στην σύγχρονη εποχή, αναντίρρητα σχετίζεται άμεσα με τον επιχειρηματικό κόσμο και την γενικότερη λειτουργία και ανάπτυξη των οικονομικών οργανισμών. Οι κανόνες και οι αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης που έχουν δημιουργηθεί σε παγκόσμιο επίπεδο αναδεικνύουν τον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει στην ενίσχυση της διαφάνειας για την εκάστοτε επιχείρηση. Καθίστατε σαφές ότι στην σημερινή ελληνική κοινωνία, η οποία σφυροκοπάτε από την πολύχρονη οικονομική κρίση, η εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα διαφθοράς. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο κύριος στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να αποσαφηνιστεί η έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης και των κανόνων που την διέπουν, αλλά και να αναδειχθεί ο βαθμός δυσκολίας που προκύπτει για τις επιχειρήσεις στην προσπάθεια τους να συμμορφωθούν στις απαιτήσεις του Νόμου 4706/2020. Υπό αυτό το πρίσμα, πραγματοποιήθηκε έρευνα στην οποία συμμετείχαν ελληνικές επιχειρήσεις από διάφορους κλάδους δραστηριοποίησης της ελληνικής οικονομίας. Για την συλλογή των πρωτογενών δεδομένων της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο στάλθηκε ηλεκτρονικά σε πληθώρα επιχειρήσεων ανά την Ελλάδα. Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας καταδεικνύουν ότι οι επιχειρήσεις έχουν αντιληφθεί την αναγκαιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης και την γενικότερη συνεισφορά της στην εύρυθμη λειτουργία τους. Όσον αφορά μελλοντικές έρευνες, προτείνετε εκπόνηση νέων ερευνών με μεγαλύτερη χρονική διάρκεια και μεγαλύτερο δείγμα.

Λέξεις-κλειδιά: Εταιρική Διακυβέρνηση, Εσωτερικός Έλεγχος, Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις Διοικητικό Συμβούλιο

ABSTRACT

Nowadays, corporate governance is undeniably directly related to the business world and the general operation and development of economic organizations. The rules and principles of corporate governance created worldwide highlight the important role it plays in improving transparency for each business. In today's Greek society, which is affected by the multi-year economic crisis, corporate governance is an important function of small and medium-sized enterprises, in order to avoid corruption phenomena. The main aims of this work is to clarify the concept of corporate governance and its rules, but also to highlight the degree of difficulty that arises for businesses in their effort to comply with the requirements of Law 4706/2020. Empirical research was carried out in which Greek companies from active sectors of the Greek economy participated. For the collection of the primary data of the research, a questionnaire was used which was sent electronically to a large number of businesses throughout Greece. The results of this research show that companies have realized the necessity of corporate governance and its contribution to their good operation. In terms of future research, you suggest developing new research with a longer duration and a larger sample.

Keywords: Corporate Governance, Internal Audit, Small and medium-sized enterprises (SMEs), Board of Directors

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Δημογραφικά στοιχεία εταιρειών

Πίνακας 2: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για το διοικητικό συμβούλιο

Πίνακας 3: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για τις επιτροπές ΔΣ «Περιβάλλον Ελέγχου»

Πίνακας 4: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για το Σύστημα Εταιρικής Διακυβέρνησης

Πίνακας 5: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για τα έγγραφα πλαισίου διακυβέρνησης

Πίνακας 6: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για τις εποπτικές μονάδες

Πίνακας 7: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης

Πίνακας 8: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για τις έννοιες που περιλαμβάνονται στον νέο Νόμο 4706/2020

Πίνακας 9: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την αξιολόγηση των απόψεων των επιχειρήσεων για προτάσεις βελτίωσης

Πίνακας 10: Συσχετίσεις για τις ποσοτικές μεταβλητές

Πίνακας 11: Συσχέτιση των δημογραφικών στοιχείων εταιρειών και του βαθμού συμμόρφωσης στο νέο Νόμο 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης

Πίνακας 12: Συσχέτιση των δημογραφικών στοιχείων εταιρειών και του βαθμού συμφωνίας για τις προτάσεις βελτίωσης

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Τομέας δραστηριοποίησης επιχείρησης

Διάγραμμα 2: Εισαγωγή στο Χρηματιστήριο

Διάγραμμα 3: Επαγγελματική ιδιότητα εργαζομένων

Διάγραμμα 4: Ρόλος στην επιχείρηση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αποτελεί πραγματικότητα το γεγονός ότι η έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών έχει απασχολήσει σε μεγάλο βαθμό τις οικονομικές μονάδες παγκοσμίως και ιδιαίτερα όλους αυτούς που συμμετέχουν στην οργάνωση και λειτουργία μιας οικονομικής οντότητας. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, γίνεται αντιληπτό ότι η εταιρική διακυβέρνηση καθίσταται αναγκαία και εξαιρετικά σημαντική για την εύρυθμη και ομαλή λειτουργία της κάθε επιχείρησης. Λαμβάνοντας υπόψη τα όσα προαναφέραμε, στην παρούσα διπλωματική εργασία διερευνάται ο βαθμός συμμόρφωσης των ελληνικών επιχειρήσεων σχετικά με τις απαιτήσεις του νέου Νόμου 4706/2020 περί εταιρικής διακυβέρνησης.

Πιο αναλυτικά, η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία διαρθρώνεται από πέντε κεφάλαια στο σύνολο, με βάση τα οποία γίνεται μια προσπάθεια ανάλυσης και παρουσίασης της εταιρικής διακυβέρνησης τόσο σε θεωρητικό πλαίσιο όσο και σε πρακτικό μέσα από την υλοποίηση της έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε επιχειρήσεις ανά την Ελλάδα.

Στο πρώτο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια αναφορά στην έννοια και τον ορισμό της εταιρικής διακυβέρνησης ενώ μετέπειτα ακολουθεί η ανάλυση του εσωτερικού ελέγχου ως σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης δεδομένου ότι ο εσωτερικός έλεγχος θεωρείται υπηρεσία προστιθέμενης αξίας που συμβάλλει στην ενίσχυση της διακυβέρνησης, των λειτουργιών, της διαχείρισης κινδύνων και της χρηματοοικονομικής αναφοράς του κάθε οργανισμού. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στο νομοθετικό πλαίσιο και συγκεκριμένα στον Νόμο 4706/2020.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθεται μια σύντομη παρουσίαση διαφόρων ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι συγκεκριμένες μελέτες, παρέχουν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα σχετικά με το υπό μελέτη θέμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας ενώ ταυτόχρονα συντελούν στην καλύτερη εξαγωγή συμπερασμάτων.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση της μεθοδολογίας έρευνας που ακολουθήσαμε για την υλοποίηση της εργασίας. Στην αρχή του κεφαλαίου γίνεται αναφορά στον σκοπό της έρευνας και στα ερευνητικά ερωτήματα. Μετέπειτα παρουσιάζονται τα κριτήρια που θα έπρεπε να τηρούνται ώστε οι εταιρείες να λάβουν μέρος στην έρευνα. Τέλος, αναλύεται η διαδικασία και παρουσιάζεται η δομή του ερωτηματολογίου μέσα από το οποίο πραγματοποιήθηκε η συλλογή των δεδομένων.

Το τέταρτο κεφάλαιο σχετίζεται με την παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων που εξήχθησαν από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι τα αποτελέσματα εξήχθησαν έπειτα από στατιστική ανάλυση με την βοήθεια του λογισμικού SPSS Statistics.

Τέλος, το πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο αναφέρεται στα συμπεράσματα της παρούσας διπλωματικής εργασίας, στα οφέλη αλλά και τους της έρευνας καθώς και στις προτάσεις για περαιτέρω έρευνα στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

1.1 Εννοιολογικό πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης

Καθίσταται σαφές ότι η κατάσταση που επικρατεί στην παγκόσμια οικονομία έπειτα από την πολύχρονη οικονομική κρίση που βιώσαμε καθώς και αναλογιζόμενη την υπάρχουσα υγειονομική κρίση αλλά και τις επιπτώσεις που ήδη έχουν αρχίσει να διαφαίνονται στην παγκόσμια οικονομία, διαμορφώνουν ένα κλίμα αστάθειας και πολυπλοκότητας όσον αφορά την εύρυθμη λειτουργία και οργάνωση των οικονομικών μονάδων και κυρίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Υπό αυτό το πρίσμα, η εταιρική διακυβέρνηση αναδεικνύεται σε ένα εξαιρετικά σημαντικό εργαλείο των εταιρειών προκειμένου να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης κυριαρχεί στη διεθνή βιβλιογραφία. Αναφέρθηκε ως "ο τρόπος με τον οποίο οι οργανισμοί κατευθύνονται και ελέγχονται" από τον Sir Adrian Cadbury (Cadbury, 1992). Πρωταρχικός στόχος ενός οργανισμού είναι να αποδίδει στο επίπεδο για το οποίο σχεδιάστηκε. Ωστόσο, προκειμένου να αξιολογηθεί αυτή η απόδοση, ένας οργανισμός πρέπει επίσης να τηρεί όλα τα ισχύοντα πρότυπα, κανόνες, νόμους, κανονισμούς, πολιτικές και προσδοκίες, τα οποία μπορεί να παρουσιάσουν μια σειρά από προβλήματα και εμπόδια. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) όρισε την εταιρική διακυβέρνηση ως ένα σύστημα αλληλεπίδρασης μεταξύ της διοίκησης μιας εταιρείας, του διοικητικού συμβουλίου (ΔΣ), των μετόχων και άλλων ενδιαφερομένων μερών - λειτουργεί ως το πλαίσιο μέσω του οποίου προσεγγίζονται και θέτονται οι στόχοι μιας εταιρείας, εντοπίζονται οι κύριοι λειτουργικοί κίνδυνοι της, καθορίζονται τα μέσα με τα οποία θα επιτευχθούν οι στόχοι της και αξιολογείται η διάθεση ανάληψης κινδύνων.

Τα πρότυπα του ΟΟΣΑ υπογραμμίζουν τη σημασία της άριστης εταιρικής διακυβέρνησης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, όσον αφορά αφενός την αποτελεσματικότητα της εσωτερικής οργάνωσης και αφετέρου το μειωμένο κόστος κεφαλαίου, σύμφωνα με το Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης (2013). Η βελτιωμένη διαφάνεια που επιφέρει η εταιρική διακυβέρνηση επηρεάζει τις συνολικές οικονομικές δραστηριότητες τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών οργανισμών και ιδρυμάτων. Σύμφωνα με τους Σπανό

και Τσιπούρη (2008), υπήρξαν διάφοροι λόγοι για τους οποίους το θέμα της εταιρικής διακυβέρνησης βρέθηκε πρόσφατα στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων. Ένας παράγοντας είναι η συχνή και απότομη πτώση τεράστιων εταιρειών που προκαλείται από λογιστικά σκάνδαλα, απάτες, μυστική κακοδιαχείριση ή κακή εμπορική κρίση.

1.2 Εταιρική διακυβέρνηση και εσωτερικός έλεγχος

Ο εσωτερικός έλεγχος θεωρείται όλο και περισσότερο ως υπηρεσία προστιθέμενης αξίας που ενισχύει τις λειτουργίες του οργανισμού, τη διαχείριση κινδύνων, τη διακυβέρνηση και τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Επιπλέον, οι αρμοδιότητες των εσωτερικών ελεγκτών έχουν εξελιχθεί από την απλή παροχή πληροφοριών και σχολίων στη διοίκηση σε άμεση συμμετοχή πλέον στην εταιρική διακυβέρνηση και, κατά συνέπεια, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (αν και ο ρόλος τους διατηρείται σε συμβουλευτικό επίπεδο). Οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις ενσωματώνουν πλέον τον εσωτερικό έλεγχο στην εταιρική διακυβέρνηση, ως αποτέλεσμα των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων εταιρικής διακυβέρνησης που θεσπίστηκαν τις τελευταίες δεκαετίες. Κατά συνέπεια, τα διοικητικά τους συμβούλια είναι σε θέση να εκτελούν τα καθήκοντά τους πιο αποτελεσματικά.

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών αναγνωρίζει τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση (2004). Υποστηρίζεται ότι η δραστηριότητα του εσωτερικού ελέγχου δημιουργεί μια συστηματική, πειθαρχημένη προσέγγιση για την εξέταση και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων, του ελέγχου και των συστημάτων διακυβέρνησης. Το αυξανόμενο ενδιαφέρον για ισχυρότερες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης επέστησε την προσοχή στις διευρυνόμενες δυνατότητες που παρέχει μια πιο αποτελεσματική λειτουργία εσωτερικού ελέγχου (Ebaid, 2011). Πολυάριθμες περιπτώσεις εταιρικών σκανδάλων και αποτυχιών, όπως αυτές που αφορούσαν την Enron και την WorldCom, προκάλεσαν την επέκταση των νόμων και των κανονισμών που επέτρεψαν έναν θεμελιώδη επαναπροσδιορισμό του εσωτερικού ελέγχου, ο οποίος τον συνδέει με την ιδέα του κινδύνου (Sarens & Christopher, 2010).

Οι Boyle et al. (2012) παρέχουν ένα ενδιαφέρον έγγραφο σχετικά με το θέμα των ταχέως εξελισσόμενων αρμοδιοτήτων και του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου στο σύνολό του. Σημειώνουν στο άρθρο τους ότι πολλά από τα μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα του 20ού αιώνα θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί εάν τα συστήματα εσωτερικού

ελέγχου δεν είχαν υποτιμηθεί τόσο πολύ και δεν είχαν λάβει την προσοχή που τους αξίζει. Σύμφωνα με τους συγγραφείς, όλα τα όργανα διακυβέρνησης (το διοικητικό συμβούλιο, οι επιτροπές ελέγχου και οι εξωτερικοί ελεγκτές), τα οποία δέχονται εξωτερικές πιέσεις για να διασφαλίσουν ότι στις σύγχρονες επιχειρήσεις εφαρμόζονται αποτελεσματικές διαδικασίες εταιρικής διακυβέρνησης, φέρονται να έχουν στρέψει την προσοχή τους στον εσωτερικό έλεγχο.

1.2.1 Εσωτερικός έλεγχος ως σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης

Οι πιο πρόσφατες μεταρρυθμίσεις της εταιρικής διακυβέρνησης απαιτούν ένα αποτελεσματικό πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης που να βασίζεται σε ένα αφοσιωμένο διοικητικό συμβούλιο, σε μια ευσυνείδητη, ικανή και ηθικά υπεύθυνη διοίκηση, σε μια αξιόπιστη ανεξάρτητη ελεγκτική λειτουργία και σε μια αποτελεσματική λειτουργία εσωτερικού ελέγχου. Η αποτελεσματικότητα όλων των λειτουργιών εταιρικής διακυβέρνησης είναι ζωτικής σημασίας για τη συνολική επιτυχία. Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να προσφέρει αντικειμενικές, αμερόληπτες υπηρεσίες διασφάλισης και συμβουλευτικής για όλες τις οικονομικές δραστηριότητες της εταιρείας, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης κινδύνων, των εσωτερικών ελέγχων, της χρηματοοικονομικής αναφοράς και άλλων λειτουργιών εταιρικής διακυβέρνησης. Αυτό συμβαίνει επειδή αποτελεί μέρος της εταιρικής διακυβέρνησης. Οι υπηρεσίες των εσωτερικών ελεγκτών μπορούν να θεωρηθούν ως συνεισφορά αξίας για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διακυβέρνησης της επιχείρησης στην οποία εργάζονται, σύμφωνα με τον Razaee (2007).

Οι εσωτερικοί ελεγκτές εμπλέκονται πλέον τόσο στις εσωτερικές όσο και στις εξωτερικές διαδικασίες εταιρικής διακυβέρνησης, οι οποίες περιλαμβάνουν (α) την υποστήριξη του διοικητικού συμβουλίου και της επιτροπής ελέγχου στην εποπτεία τους και (β) τη συνεργασία με τους ανεξάρτητους ελεγκτές στις ολοκληρωμένες εκθέσεις τους σχετικά με τους ελέγχους εσωτερικού ελέγχου της χρηματοοικονομικής αναφοράς και τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων για τις επιχειρήσεις. Το διοικητικό συμβούλιο και η επιτροπή ελέγχου αναμένουν από τους εσωτερικούς ελεγκτές να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εταιρική διακυβέρνηση, όπως προσπαθώντας να διασφαλίσουν ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι επί της χρηματοοικονομικής αναφοράς είναι αποτελεσματικοί και λειτουργούν όπως προβλέπεται.

Σε δημοσκόπηση της PwC που διεξήχθη το 2006, το 79% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου είχε αξιολογήσει τη δομή της εταιρικής διακυβέρνησης και παρείχε συγκεκριμένες συστάσεις για τη βελτίωσή της. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να λάβουν τα ακόλουθα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι το έργο τους γίνεται αντιληπτό ως λειτουργία προστιθέμενης αξίας που βελτιώνει τόσο τις εσωτερικές όσο και τις εξωτερικές πτυχές της εταιρικής διακυβέρνησης:

- Ενημερώνουν ανεξάρτητα το διοικητικό συμβούλιο ή έναν εκπρόσωπο του διοικητικού συμβουλίου για τα συμπεράσματα και τις συστάσεις τους.
- Να διαθέτουν επαρκή αριθμό υπαλλήλων με κατάρτιση και εμπειρογνωμοσύνη στα οικονομικά και τη λογιστική.
- Να συμμετέχει σε ένα φάσμα δραστηριοτήτων εταιρικής διακυβέρνησης και να υποστηρίζει τα καθήκοντα όλων των φορέων εταιρικής διακυβέρνησης (διοικητικό συμβούλιο, επιτροπή ελέγχου, διοίκηση, εξωτερικοί ελεγκτές, νομικοί σύμβουλοι κ.λπ.).

1.3 Εταιρική διακυβέρνηση Νόμος 4706/2020

Ο νόμος 4706/2020, με τίτλο "Εταιρική διακυβέρνηση των ανωνύμων εταιρειών, σύγχρονη κεφαλαιαγορά, ενσωμάτωση της οδηγίας (ΕΕ) 2017/828 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, μέτρα εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1131 και άλλες διατάξεις", ψηφίστηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο τον Ιούλιο του 2020. Ο νέος νόμος τροποποίησε το νομικό πλαίσιο της Ελλάδας για τις ανώνυμες εταιρείες με μετοχές ή άλλες κινητές αξίες εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά όσον αφορά την εταιρική διακυβέρνηση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο νόμος προβλέπει αυστηρές κυρώσεις, όπως επίπληξη ή πρόστιμο, για παραβάσεις των σχετικών τμημάτων, καθώς και 12μηνη μεταβατική περίοδο, η οποία έληξε στις 17 Ιουλίου 2021, για τις επιχειρήσεις που υπάγονται στο νόμο προκειμένου να προσαρμοστούν στο νέο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης. Προκειμένου οι εισηγμένες επιχειρήσεις να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες απαιτήσεις της κεφαλαιαγοράς, η νέα νομοθεσία περιελάμβανε ένα ενισχυμένο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης με δομές, βελτιωμένες διαδικασίες εποπτείας και διαδικασίες. Τα νέα στοιχεία του νόμου που θα αντικαταστήσει τον Νόμο 3016/2002 για την εταιρική διακυβέρνηση συντάχθηκαν υπό το πρίσμα προηγούμενων οικονομικών σκανδάλων και ανεπαρκών πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης που

προκάλεσαν κρίση και υπονόμισαν την εμπιστοσύνη των επενδυτών (ΦΕΚ Α΄ 136/17-7-2020).

Η παρουσία ανεξάρτητων μελών του διοικητικού συμβουλίου είναι ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις. Το πόσο απλό είναι για μια επιχείρηση να προσθέσει ένα νέο μέλος που είναι εντελώς ανεξάρτητο σε μια κρίσιμη θέση για την επιχείρηση είναι ένα μείζον ερώτημα αυτή τη στιγμή. Το μέλος αυτό πρέπει να είναι εντελώς ανεξάρτητο προκειμένου να ισχύει η έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης και καμία επιχείρηση δεν μπορεί να δεχθεί το μέλος αυτό εάν πληροί μόνο τις τυπικές προϋποθέσεις ανεξαρτησίας, όπως το να μην ανήκει στην ίδια οικογένεια με άλλα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ή μέλη μιας από τις επιτροπές. Οι εταιρείες μπορούν να επιλέξουν ένα πρόσωπο με γνωστό ιστορικό, προκειμένου να ικανοποιήσουν τα επίσημα πρότυπα ανεξαρτησίας και να χαρακτηριστούν ως τυπική, γνήσια λύση (Πλατής, 2020).

Εφόσον έχουν ολοκληρωθεί όλα τα προαπαιτούμενα, αυτό προφανώς ικανοποιεί τα πρότυπα του νέου νόμου. Ωστόσο, δεν είναι σαφές αν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, οι νέες επιτροπές που δημιουργούνται από το νέο νόμο και τα μέλη του εσωτερικού ελέγχου θα λειτουργούν πράγματι με πλήρη ανεξαρτησία και αμεροληψία για να διασφαλίσουν την πλήρη διαφάνεια της εταιρείας, και αν όχι, πόσο απλό θα είναι να εντοπιστεί άμεσα ένα τέτοιο γεγονός. Προκειμένου να συμμορφωθεί με τους νέους νόμους, η αλλαγή της σύνθεσης του διοικητικού συμβουλίου που μέχρι στιγμής έχει ωφελήσει την εταιρεία απαιτεί επαρκή χρόνο για να επιτύχει η νέα ομάδα τα απαιτούμενα επίπεδα κατανόησης και απόδοσης. Υπάρχει μεγάλη πιθανότητα η νέα ομάδα του διοικητικού συμβουλίου να μην είναι επιτυχής ή να μην είναι έτοιμη για τη θέση της μέχρι την καταληκτική ημερομηνία. Κάτι τέτοιο θα ήταν επιζήμιο για τη βιωσιμότητα και τα κέρδη της εταιρείας. Το κόστος των εταιρειών αυξάνεται ως αποτέλεσμα της αύξησης του προσωπικού των επιτροπών και των αιτημάτων προς τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και των υφιστάμενων τμημάτων, όπως ο εσωτερικός έλεγχος, τα νομικά, οι ανθρώπινοι πόροι κ.λπ. να αναλάβουν επιπλέον καθήκοντα. Η δημιουργία νέων επιτροπών είναι αναμφίβολα μια χρονοβόρα διαδικασία που απαιτεί την πρόσληψη πρόσθετων μελών του προσωπικού με εξειδικευμένες δεξιότητες που μπορούν να αναλάβουν ηγετικούς ρόλους. Τα άτομα αυτά πρέπει να είναι αυτάρκη και να τηρούν ορισμένες απαιτήσεις. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να αναφερθούν οι δυσκολίες στην εξεύρεση αυτών των ατόμων σε αυτό το στάδιο, καθώς και τα

σημαντικά χρηματικά ποσά που πρέπει να δαπανήσουν όλες οι επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως μεγέθους, για να καλύψουν αυτές τις διάφορες θέσεις. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας να προσδιοριστεί κατά πόσον οι νέες αυτές πρακτικές έχουν αντίκτυπο στη βιωσιμότητα των εν λόγω επιχειρήσεων, ιδίως των μικρών ή εκείνων με χαμηλή κερδοφορία (Πλατής, 2020).

Μία από τις σημαντικότερες επιπτώσεις του νέου νόμου στην εταιρική διακυβέρνηση είναι η καθιέρωση ενός πιο αυστηρού και διεξοδικού πίνακα συνεδριάσεων του διοικητικού συμβουλίου. Η εισαγωγή εντολής για την υιοθέτηση πολιτικής καταλληλότητας των μελών του διοικητικού συμβουλίου, η σαφής επεξήγηση των ρόλων και των υποχρεώσεων των μελών του διοικητικού συμβουλίου και η διεύρυνση του ρόλου των μη εκτελεστικών και ανεξάρτητων μελών του διοικητικού συμβουλίου είναι μεταξύ των σημαντικότερων τροποποιήσεων. Επίσης, δίνει εντολή για τη δημιουργία δύο νέων επιτροπών του διοικητικού συμβουλίου, της επιτροπής διορισμών και της επιτροπής αποδοχών, η ευθύνη των οποίων είναι να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση των εταιρειών με το νόμο. Οι διατάξεις της νέας νομοθεσίας ενισχύουν τη σημασία του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης και των υποστηρικτικών του πλαισίων. Θα πρέπει να υπάρχουν πρότυπα λειτουργίας και συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης που να είναι κατάλληλα για τις δραστηριότητες της εταιρείας. Η ανάπτυξη μιας μονάδας εταιρικής επικοινωνίας και η απαίτηση ανάρτησης της πολιτικής καταλληλότητας αποτελούν σημαντικές τροποποιήσεις των υποχρεώσεων γνωστοποίησης πληροφοριών στους μετόχους και το επενδυτικό κοινό.

Ο νόμος αποσκοπεί στην ενίσχυση της αξιοπιστίας και της ασφάλειας του επενδυτικού περιβάλλοντος, προκειμένου να προσελκύσει περισσότερες επενδύσεις, καθώς και, αφενός, στην εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανάπτυξη ενός πιο ανοικτού πλαισίου για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες, καθώς και η εφαρμογή πρωτοκόλλων και μέτρων ασφαλείας μπορούν να διευκολύνουν τις συγκρούσεις μεταξύ των μερών και να προωθήσουν τόσο τους στόχους των διοικήσεων όσο και την ασφάλεια των επενδυτών. Παρ' όλα αυτά, το ισχύον πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης των ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων υπολείπεται συχνά των κανόνων και της συνολικής έννοιας της επιτυχούς εφαρμογής της εταιρικής διακυβέρνησης, η οποία αναμένεται να έχει σημαντικό οικονομικό και μη οικονομικό αντίκτυπο στους οργανισμούς.

Υπάρχει ανάγκη να καθιερωθούν πιο ουσιαστικές πρακτικές, ώστε κάθε εταιρεία να υποχρεούται να διασφαλίζει πραγματικά τα συμφέροντα των μετόχων και τη συνολική ευημερία αντί για πρακτικές που συνήθως ακολουθούνται προκειμένου να είναι φαινομενικά νόμιμες. Αυτό συμβαίνει εκτός από τη σημασία της υιοθέτησης μιας ενιαίας πολιτικής για τον πλήρη έλεγχο και τη διασφάλιση για κάθε οικονομική απάτη. Σε κάθε περίπτωση, οι νέοι νόμοι θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή προκειμένου να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα των στόχων που έχουν τεθεί και ο βαθμός συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με τα νέα κριτήρια, η παραβίαση των οποίων θα επιφέρει κυρώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Αναλογιζόμενοι την πολυσύνθετη και πολύπλευρη πραγματικότητα που βιώνουμε στην σημερινή εποχή και λαμβάνοντας υπόψιν τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στο επιχειρηματικό περιβάλλον τόσο στην Ελλάδα όσο και σε παγκόσμια κλίμακα, γίνεται αντιληπτό ότι η εταιρική διακυβέρνηση των επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αναδεικνύεται εξαιρετικά σημαντική για την επιβίωση και την ανάπτυξη τους. Καθίσταται λοιπόν σαφές ότι η εταιρική διακυβέρνηση παρουσιάζει εξαιρετικό ερευνητικό ενδιαφέρον σε πανελλαδικό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο. Στην συνέχεια, ακολουθούν ορισμένες μελέτες που διεξήχθησαν από πληθώρα ερευνητών ανά την υφήλιο και σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση στην επιχειρήσεις και κυρίως στις μικρομεσαίες.

Πιο αναλυτικά, ο Ahmed σε έρευνα που πραγματοποιείσαι στην Γκάνα το 2019 εξέτασε την σχέση ανάμεσα στην εταιρική διακυβέρνηση, την κεφαλαιακή διάρθρωση και την δομή της ιδιοκτησίας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, η έρευνα εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο τόσο οι αποφάσεις που λαμβάνονται από την διοίκηση όσο και οι διάφοροι μηχανισμοί εταιρικής διακυβέρνησης που εφαρμόζονται, ασκούν επιρροή στην χρηματοδότηση των μικρομεσέων επιχειρήσεων. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας, διαπιστώθηκε ότι η εταιρική διακυβέρνηση αλλά και η ιδιοκτησιακή δομή επιδρούν σημαντικά στην συνολική χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της συγκεκριμένης αναπτυσσόμενης χώρας (Ahmed, 2019).

Ταυτόχρονα, οι Hussain & Hadi το 2018 σε έρευνα τους στην Μαλαισία μελέτησαν την σχέση ανάμεσα στην εταιρική διακυβέρνηση και την απόδοση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που ανήκουν στον κατασκευαστικό κλάδο. Αναλυτικότερα, μέσα από την εξέταση διαφόρων μεταβλητών όπως η δομή και το μέγεθος του διοικητικού συμβουλίου, η επιτροπή ελέγχου κτλ., κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η εταιρική διακυβέρνηση ασκεί ιδιαίτερα σημαντική επιρροή στην απόδοση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του συγκεκριμένου κλάδου της οικονομίας στην χώρα της Μαλαισίας (Hussain & Hadi, 2018).

Επιπρόσθετα, οι Nasrallah, & El Khoury το 2022 πραγματοποίησαν έρευνα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις στο Λίβανο εξετάζοντας την σχέση ανάμεσα στην οικονομική απόδοση των επιχειρήσεων και την εταιρική διακυβέρνηση. Σύμφωνα,

λοιπόν, με τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι υπάρχει μια θετική σχέση μεταξύ της εταιρικής διακυβέρνησης και της χρηματοοικονομικής απόδοσης τονίζοντας ότι όσο πιο αποτελεσματική είναι η εταιρική διακυβέρνηση τόσο πιο αυξημένη είναι και η απόδοση. Επίσης διαπίστωσαν ότι οι επιχειρήσεις με μεγαλύτερες αποδόσεις είναι πιο πιθανό να παρουσιάζουν βελτίωση στην εταιρική τους διακυβέρνηση (Nasrallah, & El Khoury, 2022).

Επίσης, οι Gnan, Montemerlo & Huse σε έρευνα τους το 2015 μελέτησαν την συσχέτιση μεταξύ των μηχανισμών της εταιρικής διακυβέρνησης και του ρόλου που διαδραματίζουν τα οικογενειακά συμβούλια σε ιταλικές οικογενειακές μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, προέκυψε ότι το διοικητικό συμβούλιο μπορεί να αντικατασταθεί σε σημαντικό βαθμό από το οικογενειακό συμβούλιο όσον αφορά θέματα εταιρικής διακυβέρνησης και παρακολούθησης των επιχειρήσεων (Gnan, Montemerlo & Huse, 2015).

Παράλληλα, ο Asunka σε έρευνα του το 2017 έπειτα από ενδελεχή επισκόπηση της ήδη υπάρχουσας βιβλιογραφίας συμπέρανε ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Γκάνα, αντιμετωπίζουν πληθώρα προκλήσεων στο εσωτερικό αλλά και στο εξωτερικό τους περιβάλλον. Οι προκλήσεις αυτές όσον αφορά το εσωτερικό περιβάλλον, σύμφωνα με τον ερευνητή, πηγάζουν κατά κύριο λόγο από την απουσία της εταιρικής διακυβέρνησης, η ύπαρξη της οποίας θα βοηθούσε ταυτόχρονα στην μείωση των προκλήσεων του εξωτερικού περιβάλλοντος αλλά και στην βελτίωση της ανάπτυξης τους (Asunka, 2017).

Επιπλέον, την ίδια περίοδο ο Sarah σε ερευνά που διεξήγαγε σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Νοτίου Αφρικής, εξέτασε τα πλεονεκτήματα που πηγάζουν για τις μικρομεσαίες εταιρείες από την εφαρμογή των καλών πρακτικών της εταιρικής διακυβέρνησης. Πιο αναλυτικά, μέσα από την εξέταση των οικονομικών καταστάσεων των υπό μελέτη εταιρειών διαπιστώθηκε ότι χρήση των μηχανισμών της εταιρικής διακυβέρνησης αποδεικνύονται ιδιαίτερα ωφέλιμοι για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (Sarah, 2017).

Ταυτόχρονα, την ίδια περίοδο οι Brahim & Nourredine πραγματοποίησαν μια έρευνα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Αλγερίας σχετικά με τις καλές πρακτικές της εταιρικής διακυβέρνησης και των δυσκολιών που εντοπίζονται κατά την εφαρμογή τους. Σύμφωνα με τους ερευνητές, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις της χώρας δεν είναι

εξοικειωμένες με την εταιρική διακυβέρνηση και τις πρακτικές της, γεγονός που πηγάζει κατά κύρια βάση από την οικογενειακή σύσταση αυτών των εταιρειών, από τα προβλήματα που παρουσιάζονται όσον αφορά την διαδοχή των προσώπων καθώς και από την μη ύπαρξη βασικού νομικού πλαισίου (Brahim & Nourredine, 2017).

Επίσης, σε έρευνα που πραγματοποίησαν σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Νότιας Αφρικής οι Hove-Sibanda, Sibanda & Pooe μελέτησαν την επίδοση και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν την εταιρική διακυβέρνηση. Πιο αναλυτικά, με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώθηκε ότι η εταιρική διακυβέρνηση ασκεί επιρροή σε σημαντικό βαθμό τόσο στην ανταγωνιστικότητα όσο και στην απόδοση των εξεταζόμενων μικρομεσαίων επιχειρήσεων (Hove-Sibanda, Sibanda & Pooe, 2017).

Ακόμη, οι Al-Najjar & Al-Najjar το 2017 σε έρευνα που διεξήγαγαν σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου, χρησιμοποίησαν τον δείκτη εταιρικής διακυβέρνησης ο οποίος προέρχεται από δέκα μεταβλητές της εταιρικής διακυβέρνησης. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που είναι μεγάλες σε μέγεθος καθώς και αυτές που έχουν χαμηλό χρέος παρουσιάζουν βελτιωμένους μηχανισμούς εταιρικής διακυβέρνησης (Al-Najjar & Al-Najjar, 2017).

Οι Azila-Gbettor et al. το 2018 μέσα από διεξοδική ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας προσπάθησαν να καταγράψουν την εξέλιξη σε επίπεδο επιστημονικών ερευνών όσον αφορά την εταιρική διακυβέρνηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την μελέτη τους η εταιρική διακυβέρνηση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχει παρουσιάσει σημαντική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια ενώ όπως αναφέρουν η σχέση ανάμεσα στην μέτρηση της εταιρικής διακυβέρνησης και της απόδοσης των μικρομεσαίων εταιρειών είναι ανομοιογενής (Azila-Gbettor et al., 2018).

Λαμβάνοντας υπόψιν μας τα όσο προαναφέρθηκαν στις επιστημονικές έρευνες που παρατέθηκαν, εύλογα μπορούμε να συνάγουμε το συμπέρασμα ότι η εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι όσον αφορά την επιβίωση και ανάπτυξη των επιχειρήσεων γενικότερα αλλά και των μικρομεσαίων πιο ειδικά. Η σημαντικότητα της αναδεικνύεται και από το πλήθος των επιστημονικών ερευνών που έχουν διεξαχθεί τα τελευταία χρόνια πάνω στο συγκεκριμένο θέμα. Για αυτόν τον λόγο,

στο επόμενο κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε πιο διεξοδικά την έννοια την εταιρικής διακυβέρνησης και τους μηχανισμούς της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1. Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό, μέσω μιας διαδικτυακής έρευνας, να αναδείξει το βαθμό δυσκολίας που προκύπτει ή αναμένεται να προκύψει για τις επιχειρήσεις, κατά την προσπάθεια για συμμόρφωση στις απαιτήσεις του νέου Νόμου 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης, σχετικά με θέματα εταιρικής διακυβέρνησης των επιχειρήσεων.

Τα βασικότερα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας είναι:

- Ποιος είναι ο βαθμός συμμόρφωσης των εταιρειών στις απαιτήσεις το νέου Νόμου 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης;
- Ποιοι παράγοντες σχετίζονται προβλεπτικά με το βαθμό συμμόρφωσης των εταιρειών;
- Επηρεάζει θετικά ο βαθμός συμμόρφωσης με το νέο Νόμο 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης, τον βαθμό συμφωνίας για βελτίωση;

3.2. Κριτήρια συμμετοχής στην έρευνα

Διεξήχθη μία έρευνα με τη χρήση του ερωτηματολογίου ως εργαλείο μέτρησης και τη συμμετοχή ελληνικών επιχειρήσεων από διάφορους τομείς/κλάδους δραστηριοποίησης. Τα κριτήρια για να συμμετάσχουν οι επιχειρήσεις στην παρούσα έρευνα αναφερόταν σε εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο. Το δείγμα, το οποίο συλλέχθηκε, αριθμεί σε 101 επιχειρήσεις, που αξιολόγησαν τη συμμόρφωση τους στο νέο Νόμο 4706/2020 αναφορικά με την Εταιρική Διακυβέρνηση.

3.3. Διαδικασία και ερωτηματολόγιο συλλογής δεδομένων

Πραγματοποιήθηκε συλλογή ενός δείγματος 101 επιχειρήσεων, που συμμετείχαν, απαντώντας σε ένα ερωτηματολόγιο, που χορηγήθηκε με τη χρήση της πλατφόρμας Google forms στο χρονικό διάστημα 25/05/2022-25/07/2022. Για τη συλλογή του δείγματος χρησιμοποιήθηκε η βολική μέθοδος δειγματοληψίας, ενώ για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, ο απαιτούμενος χρόνος συμπλήρωσης υπολογίστηκε στο πλαίσιο 8-11 περίπου λεπτών. Το ερωτηματολόγιο περιέχει επιστολή για την ενημέρωση των συμμετεχόντων σχετικά με το σκοπό υλοποίησης της

έρευνας, ενώ μέσω αυτής ρυθμίζονται θέματα όπως της διασφάλισης της ανωνυμίας και της εμπιστευτικότητας. Επιπλέον, παρατίθενται τα στοιχεία του ερευνητή.

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας δομείται σε δέκα τμήματα: α) ενημερωτικό κείμενο για τη συμμετοχή στην έρευνα, β) ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων εταιρειών, γ) ερωτηματολόγιο για το διοικητικό συμβούλιο, δ) ερωτηματολόγιο για τις επιτροπές ΔΣ, ε) ερωτηματολόγιο για το Σύστημα Εταιρικής Διακυβέρνησης, στ) ερωτηματολόγιο για τα έγγραφα πλαισίου διακυβέρνησης, ζ) ερωτηματολόγιο για τις εποπτικές μονάδες, η) ερωτηματολόγιο για τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, θ) ερωτηματολόγιο για τις έννοιες που περιλαμβάνονται στον νέο Νόμο 4706/2020, ι) ερωτηματολόγιο για τις προτάσεις βελτίωσης. Έπειτα γίνεται αναλυτική παρουσίαση των επιμέρους μερών του ερωτηματολογίου ως εξής:

3.3.1. Ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων εταιρειών

Το ερωτηματολόγιο των δημογραφικών στοιχείων περιέχει 6 ερωτήματα. Οι ερωτήσεις αυτές αναφέρονται σε στοιχεία των εταιρειών όπως ο τομέας δραστηριοποίησης, τα έτη από την εισαγωγή στο Χρηματιστήριο, ο συνολικός αριθμός εργαζομένων, ο ετήσιος κύκλος εργασιών, η δραστηριοποίηση της εταιρείας στο εξωτερικό μέσω θυγατρικής εταιρείας και ο ρόλος στην επιχείρηση.

3.3.2. Ερωτηματολόγιο Εταιρικής Διακυβέρνησης

Το ερωτηματολόγιο Εταιρικής Διακυβέρνησης δημιουργήθηκε στα πλαίσια μίας έρευνας, η οποία υλοποιήθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2021, με τη συνεργασία της KPMG, του ΣΕΒ και την υποστήριξη του Ελληνικού Συμβουλίου Εταιρικής Διακυβέρνησης (ΕΣΕΔ) και την Ένωση Εισηγμένων Εταιρειών (ΕΝΕΙΣΕΤ) (KPMG, 2020), με σκοπό να διερευνήσει παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται άμεσα με το βαθμό δυσκολίας, τον οποίο έχουν ή αναμένεται να έχουν οι εισηγμένες εταιρείες στο Χρηματιστήριο στην προσπάθεια να συμμορφωθούν με το νέο Νόμο 4706/2020, αναφορικά με την Εταιρική Διακυβέρνηση. Το ερωτηματολόγιο, το οποίο χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα έρευνα, αποτελείται από 52 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Οι επιμέρους διαστάσεις του ερωτηματολογίου είναι οι εξής:

- Διοικητικό Συμβούλιο
- Επιτροπές ΔΣ

- Σύστημα Εταιρικής Διακυβέρνησης
- Έγγραφα πλαισίου διακυβέρνησης
- Εποπτικές μονάδες
- Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης
- Έννοιες που περιλαμβάνονται στον νέο Νόμο 4706/2020
- Προτάσεις βελτίωσης

Καθένα από τα 6 πρώτα στοιχεία απαντήθηκε με βάση την ακόλουθη κλίμακα (1 = Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία), 2 = Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία), 3 = Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία), 4 = Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ). Για το επόμενο στοιχείο, οι απαντήσεις είναι οι εξής: 1 = Νόμος, 2 = Επιχείρηση, 3 = Κώδικας ΕΔ. Επιπλέον, για το τελευταίο στοιχείο, η κλιμάκωση είναι η εξής: 1 = Συμφωνώ, 2 = Διαφωνώ (KPMG, 2020).

Για το εργαλείο της έρευνας, υπολογίστηκε ο συντελεστής εσωτερικής αξιοπιστίας Cronbach's alpha. Τα διαστήματα τιμών, με βάση τα οποία αξιολογείται το αποτέλεσμα, είναι το [0,7-0,799], το οποίο συνδέεται με ικανοποιητικά επίπεδα εσωτερικής αξιοπιστίας, το [0,8-0,899], το οποίο συνδέεται με καλή εσωτερική αξιοπιστία και το [0,9-1], το οποίο συνδέεται με άριστα επίπεδα εσωτερικής αξιοπιστίας (Γαλάνης, 2012). Συνολικά, για το ερωτηματολόγιο της Εταιρικής Διακυβέρνησης, ο δείκτης Cronbach's alpha είναι 0,959, δηλώνοντας άριστη αξιοπιστία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

4.1. Ανάλυση δεδομένων

Ως εξαρτημένες μεταβλητές για την παρούσα μελέτη θεωρήθηκαν οι μεταβλητές, οι οποίες προέκυψαν από το ερωτηματολόγιο, δηλαδή για την Εταιρική Διακυβέρνηση, ο συνολικός βαθμός συμμόρφωσης και ο βαθμός συμφωνίας με τις προτάσεις βελτίωσης. Η βαθμολογία για το συνολικό βαθμό συμμόρφωσης προκύπτει από τον υπολογισμό του αθροίσματος των απαντήσεων, για τις δηλώσεις-προτάσεις 1 ως 37 του ερωτηματολογίου Εταιρικής Διακυβέρνησης. Η παρουσίαση των απαντήσεων θα γίνει και με αναγωγή της συνολικής βαθμολογίας στην εκατοσταβάθμια κλίμακα (%).

Όμοια, υπολογίστηκε η βαθμολογία συμφωνίας για τις προτάσεις βελτίωσης από τις 5 δηλώσεις-προτάσεις του ερωτηματολογίου, μέσα από το άθροισμα των απαντήσεων.

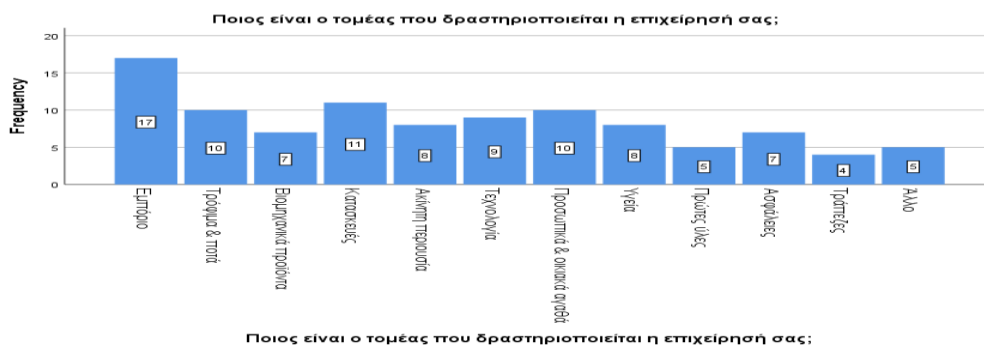
Ως ανεξάρτητες μεταβλητές για την παρούσα μελέτη τέθηκαν οι μεταβλητές, οι οποίες σχετίζονταν με δημογραφικά στοιχεία των εταιρειών. Οι ποιοτικές μεταβλητές παρουσιάζονται με τη χρήση των απόλυτων(n) και σχετικών(%) συχνοτήτων, ενώ οι ποσοτικές μεταβλητών με τη χρήση των απαραίτητων μέτρων θέσης και διασποράς, δηλαδή του μέσου όρου, της τυπικής απόκλισης, των ελάχιστων και μέγιστων τιμών (Γαλάνης, 2015). Ο έλεγχος για την κανονικότητα των ποσοτικών μεταβλητών, πραγματοποιήθηκε μέσω της χρήσης του τεστ Kolmogorov–Smirnov.

Οι έλεγχοι, που πραγματοποιήθηκαν για να υπολογιστούν πιθανές σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών, παρουσιάζονται στην ενότητα «Επαγωγική Ανάλυση». Η στάθμη, στην οποία καθορίστηκε η σημαντικότητα για τους στατιστικούς ελέγχους, ήταν το 0.05(5%). Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του λογισμικού SPSS Statistics.

4.2. Περιγραφική Στατιστική

4.2.1. Δημογραφικά στοιχεία εταιρειών

Στο μελετώμενο δείγμα συμπεριλήφθηκαν πληροφορίες από 101 επιχειρήσεις. Οι πληροφορίες για τα δημογραφικά τους στοιχεία παρουσιάζονται στον πίνακα 1. Οι επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στον τομέα του Εμπορίου σε ποσοστό 16,8%, στον τομέα των Τροφίμων και ποτών σε 9,9%, στον τομέα των Βιομηχανικών προϊόντων σε ποσοστό 6,9%, στον τομέα των Κατασκευών στο 10,9%, στον τομέα της Ακίνητης περιουσίας σε ποσοστό 7,9%, στον τομέα της Τεχνολογίας σε ποσοστό 8,9%, στον τομέα των Προσωπικών και οικιακών αγαθών στο 9,9%, στον τομέα της Υγείας στο 7,9%, στον τομέα των Πρώτων υλών στο 5,0%, στον τομέα των Ασφαλειών σε ποσοστό 6,9%, στον τομέα των Τραπεζών με ποσοστό 4,0%. Τέλος άλλο απάντησε το 5,0% (Διάγραμμα 1).

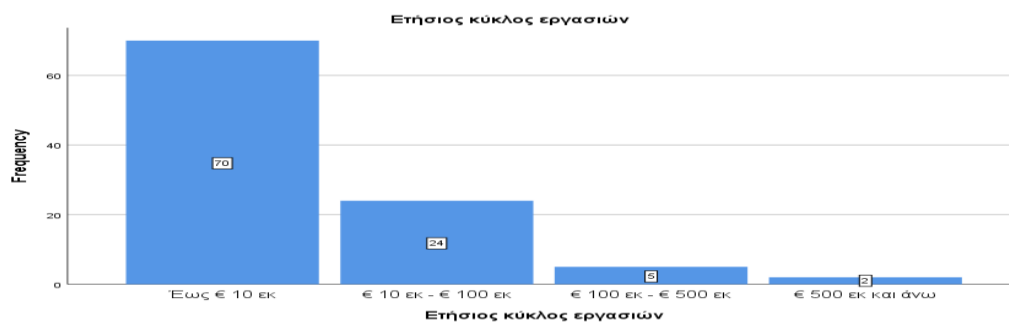
Διάγραμμα 1: Τομέας δραστηριοποίησης επιχείρησης

Η εισαγωγή των επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο διακυμαίνεται ως εξής: το 10,9% εισήχθη πριν από 5 έτη, το 5,0% εισήχθη πριν από 6 – 15 έτη, το 3,9% εισήχθη πριν πάνω από 16 έτη και το 80,2% δεν γνώριζε ή δεν απάντησε στην ερώτηση (Διάγραμμα 2). Αναφορικά, με το συνολικό αριθμό των εργαζομένων, το 85,1% απασχολεί λιγότερο από 100 άτομα, το 10,9% απασχολεί 101 – 250 άτομα, το 2,0% απασχολεί 251 – 500 άτομα και το 2,0% απασχολεί 501 – 1000 άτομα.

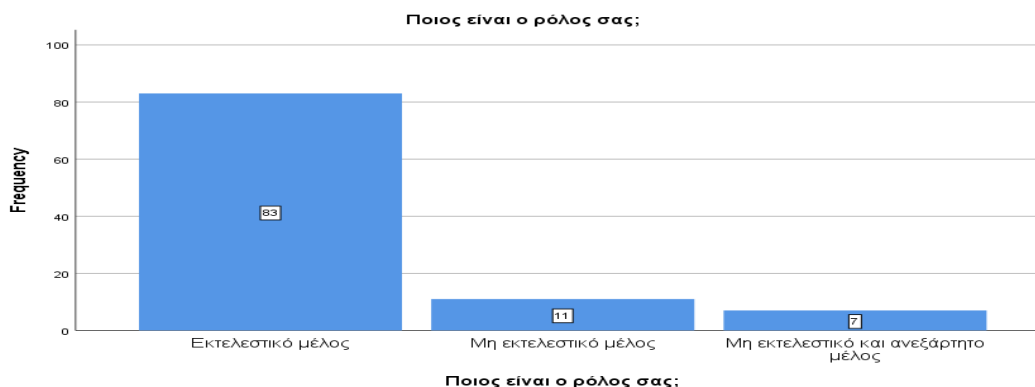
Διάγραμμα 2: Εισαγωγή στο Χρηματιστήριο

Περαιτέρω ανάλυση στη δομή του δείγματος απέδειξε πως με βάση τον ετήσιο κύκλο εργασιών, οι επιχειρήσεις εισπράττουν έως 10 εκ. € στο 69,2%, το 23,8% εισπράττει από 10 εκ. € έως 100 εκ. €, το 5,0% εισπράττει από 100 εκ. € έως 500 εκ. €, ενώ το 2,0% εισπράττει πάνω από 500 εκ. € (Διάγραμμα 3). Οι επιχειρήσεις σε ποσοστό 19,8% δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό μέσω θυγατρικής, ενώ κατά 80,2% δεν δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό.

Διάγραμμα 3: Επαγγελματική ιδιότητα εργαζομένων

Τέλος, ο ρόλος των ερωτηθέντος στην επιχείρηση είναι εκτελεστικό μέλος σε ποσοστό 82,2%, μη εκτελεστικό μέλος κατά το 10,9% και μη εκτελεστικό και ανεξάρτητο μέλος στο 6,9% των περιπτώσεων (Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4: Ρόλος στην επιχείρηση

Πίνακας 1: Δημογραφικά στοιχεία εταιρειών

Μεταβλητή	Επιλογές	Συχνότητα (f)	Ποσοστό (%)
Τομέας που δραστηριοποιείται η επιχείρησή σας	Εμπόριο	17	16,8
	Τρόφιμα και ποτά	10	9,9
	Βιομηχανικά προϊόντα	7	6,9
	Κατασκευές	11	10,9
	Ακίνητη περιουσία	8	7,9
	Τεχνολογία	9	8,9
	Προσωπικά και οικιακά αγαθά	10	9,9
	Υγεία	8	7,9
	Πρώτες ύλες	5	5,0
	Ασφάλειες	7	6,9
	Τράπεζες	4	4,0
	Άλλο	5	5,0
Η επιχείρησή σας έχει εισαχθεί στο Χρηματιστήριο:	Πριν 5 έτη	11	10,9
	Πριν 6 – 15 έτη	5	5,0
	Πάνω από 16 έτη	4	3,9
	Δεν γνωρίζω/ Δεν απαντώ	81	80,2
Συνολικός αριθμός εργαζομένων	Λιγότερο από 100 άτομα	86	85,1
	101 – 250 άτομα	11	10,9
	251 – 500 άτομα	2	2,0
	501 – 1000 άτομα	2	2,0
Ετήσιος κύκλος εργασιών	Έως 10 εκ. €	70	69,2
	10 εκ. € - 100 εκ. €	24	23,8
	100 εκ. € - 500 εκ. €	5	5,0
	€ 500 εκ. € και άνω	2	2,0
Δραστηριοποίηση της εταιρείας στο εξωτερικό μέσω θυγατρικής εταιρείας	Ναι	20	19,8
	Όχι	81	80,2
Ρόλος στην επιχείρηση	Εκτελεστικό μέλος	83	82,2
	Μη εκτελεστικό μέλος	11	10,9
	Μη εκτελεστικό και ανεξάρτητο μέλος	7	6,9

4.2.2. Εκτίμηση απόψεων για την εταιρική διακυβέρνηση

4.2.2.1. Εκτίμηση απόψεων των επιχειρήσεων για το διοικητικό συμβούλιο

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται οι συχνότητες για τις απαντήσεις των επιχειρήσεων για το διοικητικό συμβούλιο. Συγκεκριμένα, το 35,6% δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή η Εταιρεία διαθέτει πολιτική καταλληλότητας των μελών του ΔΣ η οποία εγκρίνεται από το ΔΣ (άρθρο 3, παρ. 1), με το 50,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Το 50,5% συναντά μικρή δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή το ΔΣ παρακολουθεί και αξιολογεί περιοδικά ανά τρία τουλάχιστον οικονομικά έτη την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητά του Συστήματος Εταιρικής Διακυβέρνησης (άρθρο 4, παρ. 1). Έπειτα, το 41,5% συναντά μικρή δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή το ΔΣ διασφαλίζει την επαρκή και αποτελεσματική λειτουργία Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) της Εταιρείας (άρθρο 4, παρ. 2).

Οι επιχειρήσεις της ερευνάς, στο 30,8% δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή το ΔΣ διασφαλίζει ότι οι λειτουργίες που συγκροτούν το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου είναι ανεξάρτητες από τους επιχειρηματικούς τομείς που ελέγχουν (άρθρο 4, παρ. 3), με το 51,4% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Έπειτα, το 55,4% συναντά μικρή δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη είναι τουλάχιστον το 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών του και δεν είναι λιγότερα από δύο (άρθρο 5, παρ. 2). Επιπλέον, το 35,6% συναντά μικρή δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή τα εκτελεστικά μέλη του ΔΣ διαβουλεύονται με τα μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ σχετικά με την καταλληλότητας της εφαρμοζόμενης στρατηγικής (άρθρο 6, παρ. 1).

Οι επιχειρήσεις της ερευνάς, στο 30,8% δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή σε καταστάσεις κρίσεων ή κινδύνων, καθώς και για τη λήψη μέτρων που θα επηρεάσουν σημαντικά την Εταιρεία, τα εκτελεστικά μέλη ενημερώνουν εγγράφως το ΔΣ, υποβάλλοντας σχετική έκθεση (άρθρο 6, παρ. 2), με το

46,4% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Έπειτα, το 38,6% συναντά μικρή δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή τα μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ εποπτεύουν τα εκτελεστικά μέλη, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης και του ελέγχου των επιδόσεών τους, καθώς επίσης εξετάζουν και εκφράζουν απόψεις σχετικά με τις προτάσεις που υποβάλλουν τα εκτελεστικά μέλη (άρθρο 7). Επιπλέον, το 42,6% συναντά μικρή δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή ο Πρόεδρος του ΔΣ είναι μη εκτελεστικό μέλος του ΔΣ (άρθρο 8, παρ. 1).

Οι επιχειρήσεις της ερευνάς, στο 51,4% συναντούν μικρή δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή αν ο Πρόεδρος είναι εκτελεστικό μέλος, τότε έχει οριστεί Αντιπρόεδρος εκ των μη εκτελεστικών μελών (άρθρο 8, παρ. 2). Έπειτα, το 41,5% συναντά μικρή δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή για τον χαρακτηρισμό ενός μέλους ως ανεξάρτητου μη εκτελεστικού, λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια που περιλαμβάνουν (οικονομικές, επιχειρηματικές, οικογενειακές ή άλλου είδους) νέες σχέσεις εξάρτησης (άρθρο 9, παρ. 1 και 2). Επιπλέον, το 43,6% συναντά μικρή δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή το ΔΣ επανεξετάζει σε ετήσια τουλάχιστον βάση τη συμμόρφωση με τα κριτήρια χαρακτηρισμού του μέλους ως ανεξάρτητου μη εκτελεστικού (άρθρο 9, παρ. 3). Τέλος, το 39,6% συναντά μικρή δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη υποβάλλουν (από κοινού ή το καθένα χωριστά) αναφορές και εκθέσεις προς την (Τακτική ή Έκτακτη) ΓΣ της Εταιρείας, ανεξάρτητα από τις εκθέσεις που υποβάλλει το ΔΣ (άρθρο 9, παρ. 5).

Πίνακας 2: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για το διοικητικό συμβούλιο

Δήλωση	Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)		Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)		Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)		Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Η Εταιρεία διαθέτει πολιτική καταλληλότητας των μελών του ΔΣ η οποία εγκρίνεται από το ΔΣ (άρθρο 3, παρ. 1)	36	35,6	51	50,5	12	11,9	2	2,0
2. Το ΔΣ παρακολουθεί και αξιολογεί περιοδικά ανά τρία τουλάχιστον οικονομικά έτη την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητά του Συστήματος Εταιρικής Διακυβέρνησης (άρθρο 4, παρ. 1)	33	32,7	51	50,5	17	16,8	0	0,0
3. Το ΔΣ διασφαλίζει την επαρκή και αποτελεσματική λειτουργία Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) της Εταιρείας (άρθρο 4, παρ. 2)	35	34,7	42	41,5	22	21,8	2	2,0
4. Το ΔΣ διασφαλίζει ότι οι λειτουργίες που συγκροτούν το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου είναι ανεξάρτητες από τους επιχειρηματικούς τομείς που ελέγχουν (άρθρο 4, παρ. 3)	31	30,8	52	51,4	17	16,8	1	1,0
5. Τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη είναι τουλάχιστον το 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών του και δεν είναι λιγότερα από δύο (άρθρο 5, παρ. 2)	19	18,8	56	55,4	20	19,8	6	5,9
6. Τα εκτελεστικά μέλη του ΔΣ διαβουλεύονται με τα μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ σχετικά με την καταλληλότητα της εφαρμοζόμενης στρατηγικής (άρθρο 6, παρ. 1)	35	34,7	36	35,6	24	23,8	6	5,9
7. Σε καταστάσεις κρίσεων ή κινδύνων, καθώς και για τη λήψη μέτρων που θα επηρεάσουν σημαντικά την Εταιρεία, τα εκτελεστικά μέλη ενημερώνουν εγγράφως το ΔΣ, υποβάλλοντας σχετική έκθεση (άρθρο 6, παρ. 2)	31	30,8	47	46,4	20	19,8	3	3,0
8. Τα μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ εποπτεύουν τα εκτελεστικά μέλη, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης και του ελέγχου των επιδόσεών τους, καθώς επίσης εξετάζουν και εκφράζουν απόψεις σχετικά με τις προτάσεις που υποβάλλουν τα εκτελεστικά μέλη (άρθρο 7)	34	33,7	39	38,6	27	26,7	1	1,0
9. Ο Πρόεδρος του ΔΣ είναι μη εκτελεστικό μέλος του ΔΣ (άρθρο 8, παρ. 1)	35	34,7	43	42,6	16	15,8	7	6,9
10. Αν ο Πρόεδρος είναι εκτελεστικό μέλος, τότε έχει οριστεί	24	23,8	52	51,4	24	23,8	1	1,0

Αντιπρόεδρος εκ των μη εκτελεστικών μελών (άρθρο 8, παρ. 2)								
11. Για τον χαρακτηρισμό ενός μέλους ως ανεξάρτητου μη εκτελεστικού, λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια που περιλαμβάνουν (οικονομικές, επιχειρηματικές, οικογενειακές ή άλλου είδους) νέες σχέσεις εξάρτησης (άρθρο 9, παρ. 1 και 2)	32	31,7	42	41,5	25	24,8	2	2,0
12. Το ΔΣ επανεξετάζει σε ετήσια τουλάχιστον βάση τη συμμόρφωση με τα κριτήρια χαρακτηρισμού του μέλους ως ανεξάρτητου μη εκτελεστικού (άρθρο 9, παρ. 3)	28	27,7	44	43,6	29	28,7	0	0,0
13. Τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη υποβάλλουν (από κοινού ή το καθένα χωριστά) αναφορές και εκθέσεις προς την (Τακτική ή Έκτακτη) ΓΣ της Εταιρείας, ανεξάρτητα από τις εκθέσεις που υποβάλλει το ΔΣ (άρθρο 9, παρ. 5)	31	30,7	40	39,6	28	27,7	2	2,0

4.2.2.2. Εκτίμηση απόψεων των επιχειρήσεων για τις επιτροπές ΔΣ

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται οι συχνότητες για τις απαντήσεις των επιχειρήσεων για τις επιτροπές ΔΣ. Συγκεκριμένα, μόλις το 27,7% δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου είναι στην πλειοψηφία τους ανεξάρτητα από την ελεγχόμενη οντότητα (άρθρο 74, παρ. 4), με το 54,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου.

Οι επιχειρήσεις της ερευνάς στο 27,7% δεν συναντούν καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου ορίζεται από τα μέλη και είναι ανεξάρτητος από την ελεγχόμενη οντότητα (άρθρο 74, παρ. 4), με το 48,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Το 24,8% δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου διαθέτουν επαρκή γνώση του τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται η Εταιρεία (άρθρο 74, παρ. 4), με το 55,4% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Το 22,8% του δείγματος δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή η Εταιρεία διαθέτει Επιτροπή Αποδοχών (άρθρο

10, παρ. 1 και άρθρο 11), με το 45,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου.

Οι επιχειρήσεις της ερευνάς στο 29,7% συναντούν μεγάλη δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή η Εταιρεία διαθέτει Επιτροπή Υποψηφιοτήτων (άρθρο 10, παρ. 1 και άρθρο 12), με το 33,7% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Το 28,7% συναντά μεγάλη δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή οι Επιτροπές Αποδοχών και Υποψηφιοτήτων είναι τουλάχιστον τριμελείς, αποτελούνται από μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και 2 τουλάχιστον μέλη είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά (άρθρο 10, παρ. 3), με το 36,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου.

Το 27,7% του δείγματος δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή οι Επιτροπές του ΔΣ διαθέτουν εγκεκριμένο Κανονισμό Λειτουργίας (άρθρο 10, παρ. 4), με το 57,4% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Οι επιχειρήσεις της ερευνάς στο 30,7% συναντούν μεγάλη δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή οι επιτροπές έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιούν πόρους για την εκπλήρωση των σκοπών τους όπως τις υπηρεσίες εξωτερικών συμβούλων (άρθρο 10, παρ. 5), με το 38,6% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου.

Πίνακας 3: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για τις επιτροπές ΔΣ

Δήλωση	Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)		Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)		Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)		Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου είναι στην πλειοψηφία τους ανεξάρτητα από την ελεγχόμενη οντότητα (άρθρο 74, παρ. 4)	28	27,7	55	54,5	15	14,8	3	3,0
2. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου ορίζεται από τα μέλη και είναι ανεξάρτητος από την ελεγχόμενη οντότητα (άρθρο 74, παρ. 4)	28	27,7	49	48,5	23	22,8	1	1,0
3. Τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου διαθέτουν επαρκή γνώση του τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται η Εταιρεία (άρθρο 74, παρ. 4)	25	24,8	56	55,4	19	18,8	1	1,0
4. Η Εταιρεία διαθέτει Επιτροπή Αποδοχών (άρθρο 10, παρ. 1 και άρθρο 11)	23	22,8	46	45,5	25	24,8	7	6,9
5. Η Εταιρεία διαθέτει Επιτροπή Υποψηφιοτήτων (άρθρο 10, παρ. 1 και άρθρο 12)	27	26,7	34	33,7	30	29,7	10	9,9
6. Οι Επιτροπές Αποδοχών και Υποψηφιοτήτων είναι τουλάχιστον τριμελείς, αποτελούνται από μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και 2 τουλάχιστον μέλη είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά (άρθρο 10, παρ. 3)	26	25,7	37	36,5	29	28,7	9	8,9
7. Οι Επιτροπές του ΔΣ διαθέτουν εγκεκριμένο Κανονισμό Λειτουργίας (άρθρο 10, παρ. 4)	28	27,7	58	57,4	12	11,9	3	3,0
8. Οι επιτροπές έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιούν πόρους για την εκπλήρωση των σκοπών τους όπως τις υπηρεσίες εξωτερικών συμβούλων (άρθρο 10, παρ. 5)	24	23,8	40	38,6	31	30,7	6	5,9

4.2.2.3. Εκτίμηση απόψεων των επιχειρήσεων για το Σύστημα Εταιρικής Διακυβέρνησης

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται οι συχνότητες για τις απαντήσεις των επιχειρήσεων για το Σύστημα Εταιρικής Διακυβέρνησης. Συγκεκριμένα, μόλις το 27,7% δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή υφίσταται επαρκές και αποτελεσματικό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ), συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και κανονιστικής συμμόρφωσης (άρθρο 13, παρ. 1), με το 57,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή

δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου.

Το 22,7% δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή η Εταιρεία διαθέτει διαδικασίες για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταστολή καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων (άρθρο 13, παρ. 1), με το 54,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου.

Πίνακας 4: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για το Σύστημα Εταιρικής Διακυβέρνησης

Δήλωση	Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)		Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)		Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)		Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Υφίσταται επαρκές και αποτελεσματικό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ), συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και κανονιστικής συμμόρφωσης (άρθρο 13, παρ. 1)	28	27,7	59	58,5	19	18,8	3	3,0
2. Η Εταιρεία διαθέτει διαδικασίες για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταστολή καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων (άρθρο 13, παρ. 1)	23	22,7	51	54,5	21	20,8	2	2,0

4.2.2.4. Εκτίμηση απόψεων των επιχειρήσεων για τα έγγραφα πλαισίου διακυβέρνησης

Στον Πίνακα 5 παρουσιάζονται οι συχνότητες για τις απαντήσεις των επιχειρήσεων για τα έγγραφα πλαισίου διακυβέρνησης. Συγκεκριμένα, μόλις το 35,7% δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή υφίσταται επικαιροποιημένος Κανονισμός Λειτουργίας της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 1), με το 48,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου.

Οι επιχειρήσεις της ερευνάς στο 24,8% δεν συναντούν καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή ο Κανονισμός Λειτουργίας της Εταιρείας είναι αναρτημένος στον διαδικτυακό τόπο της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 2), με το 53,4% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Το 21,8% συναντά μεγάλη δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή σε περίπτωση Ομίλου, έχει καταρτιστεί κανονισμός λειτουργίας των σημαντικών θυγατρικών της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 1), με το 38,6% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Το 27,7% του δείγματος δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη διαδικασία πρόσληψης των ανώτατων διευθυντικών στελεχών και αξιολόγησης της απόδοσής τους (άρθρο 14, παρ. 3), με το 44,6% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου.

Οι επιχειρήσεις της ερευνάς στο 33,7% συναντούν μεγάλη δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη διαδικασία γνωστοποίησης τυχόν ύπαρξης σχέσεων εξάρτησης, των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών του ΔΣ και των προσώπων που έχουν στενούς δεσμούς με αυτά τα πρόσωπα (άρθρο 14, παρ. 3), με το 35,6% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Το 26,7% συναντά μεγάλη δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή υφίστανται καταγεγραμμένες και εγκεκριμένες πολιτικές και διαδικασίες συμμόρφωσης της Εταιρείας με το θεσμικό και εποπτικό πλαίσιο (άρθρο 14, παρ. 3), με το 49,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου.

Το 23,8% του δείγματος δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή υφίστανται πολιτική και διαδικασία για τη διενέργεια περιοδικής αξιολόγησης του ΣΕΕ (άρθρο 14, παρ. 3) και των σημαντικών θυγατρικών της εταιρείας που περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση εφόσον υπάρχουν (απόφαση

ΕΚ.1/891/30.9.2020), με το 39,6% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Οι επιχειρήσεις της ερευνάς στο 37,6% συναντούν μεγάλη δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή Υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη πολιτική εκπαίδευσης των μελών του ΔΣ, των διευθυντικών στελεχών, καθώς και λοιπών στελεχών της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 3). Τέλος, Οι επιχειρήσεις στο 56,4% συναντούν μικρή δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή Υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης (άρθρο 14, παρ. 3).

Πίνακας 5: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για τα έγγραφα πλαισίου διακυβέρνησης

Δήλωση	Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)		Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)		Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)		Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1.Υφίσταται επικαιροποιημένος Κανονισμός Λειτουργίας της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 1)	36	35,7	49	48,5	16	15,8	0	0,0
2.Ο Κανονισμός Λειτουργίας της Εταιρείας είναι αναρτημένος στον διαδικτυακό τόπο της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 2)	25	24,8	54	53,4	19	18,8	3	3,0
3.Σε περίπτωση Ομίλου, έχει καταρτιστεί κανονισμός λειτουργίας των σημαντικών θυγατρικών της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 1)	21	20,8	39	38,6	22	21,8	19	18,8
4.Υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη διαδικασία πρόσληψης των ανώτατων διευθυντικών στελεχών και αξιολόγησης της απόδοσής τους (άρθρο 14, παρ. 3)	28	27,7	45	44,6	26	25,7	2	2,0
5.Υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη διαδικασία γνωστοποίησης τυχόν ύπαρξης σχέσεων εξάρτησης, των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών του ΔΣ και των προσώπων που έχουν στενούς δεσμούς με αυτά τα πρόσωπα (άρθρο 14, παρ. 3)	27	26,7	36	35,6	34	33,7	4	4,0
6.Υφίστανται καταγεγραμμένες και εγκεκριμένες πολιτικές και διαδικασίες συμμόρφωσης της Εταιρείας με το θεσμικό και εποπτικό πλαίσιο (άρθρο 14, παρ. 3)	21	20,8	50	49,5	27	26,7	3	3,0
7.Υφίστανται πολιτική και διαδικασία για τη διενέργεια περιοδικής αξιολόγησης του ΣΕΕ(άρθρο 14, παρ. 3) και των	24	23,8	40	39,6	27	26,7	10	9,9

σημαντικών θυγατρικών της εταιρείας που περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση εφόσον υπάρχουν (απόφαση ΕΚ.1/891/30.9.2020)								
8.Υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη πολιτική εκπαίδευσης των μελών του ΔΣ, των διευθυντικών στελεχών, καθώς και λοιπών στελεχών της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 3)	25	24,8	36	35,6	38	37,6	2	2,0
9.Υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης (άρθρο 14, παρ. 3)	11	10,9	57	56,4	28	27,7	5	5,0

4.2.2.5. Εκτίμηση απόψεων των επιχειρήσεων για τις εποπτικές μονάδες

Στον Πίνακα 6 παρουσιάζονται οι συχνότητες για τις απαντήσεις των επιχειρήσεων για τις εποπτικές μονάδες. Συγκεκριμένα, μόλις το 20,8% δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή ο Επικεφαλής της ΜΕΕ ορίζεται από το ΔΣ της Εταιρείας, έπειτα από πρόταση της Επιτροπής Ελέγχου στην οποία και υπάγεται λειτουργικά (άρθρο 15, παρ. 2), με το 47,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Το 21,8% δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή ο Επικεφαλής της ΜΕΕ υποβάλλει στην Επιτροπή Ελέγχου ετήσιο πρόγραμμα ελέγχων και τις εκθέσεις των ελεγχόμενων μονάδων (άρθρο 15, παρ. 3), με το 50,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου.

Οι επιχειρήσεις μόλις στο 23,8% δεν συναντά καμία δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή υφίσταται Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων (άρθρο 14, παρ. 3), με το 44,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Το 32,6% συναντά μεγάλη δυσκολία στη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου, δηλαδή υφίσταται Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, με το 50,5% των επιχειρήσεων να συναντά μικρή δυσκολία βαθμό και πρέπει να προβούν σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου.

Πίνακας 6: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για τις εποπτικές μονάδες

Δήλωση	Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)		Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)		Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)		Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1.Ο Επικεφαλής της ΜΕΕ ορίζεται από το ΔΣ της Εταιρείας, έπειτα από πρόταση της Επιτροπής Ελέγχου στην οποία και υπάγεται λειτουργικά (άρθρο 15, παρ. 2)	21	20,8	48	47,5	29	28,7	3	3,0
2.Ο Επικεφαλής της ΜΕΕ υποβάλλει στην Επιτροπή Ελέγχου ετήσιο πρόγραμμα ελέγχων και τις εκθέσεις των ελεγχόμενων μονάδων (άρθρο 15, παρ. 3)	22	21,8	51	50,5	28	27,7	0	0,0
3.Υφίσταται Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων (άρθρο 14, παρ. 3)	24	23,8	45	44,5	27	26,7	5	5,0
4.Υφίσταται Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (άρθρο 14, παρ. 3)	15	14,9	51	50,5	33	32,6	2	2,0

4.2.2.6. Εκτίμηση απόψεων των επιχειρήσεων για τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης

Στον Πίνακα 7 παρουσιάζονται οι συχνότητες για τις απαντήσεις των επιχειρήσεων για τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης. Συγκεκριμένα, το 18,8% αναφέρει των επιχειρήσεων πως ήδη συμμορφώνεται χωρίς καμία δυσκολία με την απαίτηση του Νόμου, υιοθετώντας και εφαρμόζοντας κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, ο οποίος έχει καταρτισθεί από φορέα εγνωσμένου κύρους (άρθρο 17, παρ. 1), το 65,3% παραδέχεται πως συναντά μικρή δυσκολία και θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου. Τέλος, στο 12,9% αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου.

Πίνακας 7: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης

Δήλωση	Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)	Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)	Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)	Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Η Εταιρία υιοθετεί και εφαρμόζει κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, ο οποίος έχει καταρτισθεί από φορέα εγνωσμένου κύρους (άρθρο 17, παρ. 1)	19	18,8	66	65,3	13	12,9	3	3,0

4.2.2.7. Εκτίμηση απόψεων των επιχειρήσεων για τις έννοιες που περιλαμβάνονται στον νέο Νόμο 4706/2020

Στον Πίνακα 8 παρουσιάζονται οι συχνότητες για τις απαντήσεις των επιχειρήσεων για τον τρόπο που θα αποσαφηνιστούν οι έννοιες που περιλαμβάνονται στον νέο Νόμο 4706/2020. Συγκεκριμένα, το 72,2% αναφέρει πως η έννοια «Σημαντική θυγατρική» θα αποσαφηνιστεί από την επιχείρηση, ενώ το 24,8% από τον νόμο. Η έννοια της «Σημαντικής αμοιβής» είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί στο 61,4% από τις επιχειρήσεις και στο 36,6% από το νόμο. Όμοια, η έννοια μιας επιχείρησης «Εχέγγυα ήθους και φήμης» είναι αναγκαίο να αποσαφηνίζεται στο 51,5% από τις επιχειρήσεις και στο 36,6% από το νόμο. Το 48,5% υποστηρίζει πως είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί η έννοια «Ελάχιστος απαιτούμενος αριθμός των εσωτερικών ελεγκτών» από τις επιχειρήσεις και κατά 42,6% με βάση το νόμο. Το 68,3% στηρίζει την αναγκαιότητα για αποσαφήνιση της έννοιας «Παρακολούθηση και ο έλεγχος των επιδόσεων των εκτελεστικών μελών Δ.Σ από τα μη εκτελεστικά μέλη» από τις επιχειρήσεις και κατά 24,8% από το νόμο.

Το 64,4% αναφέρει πως η έννοια «Έγγραφο ενημέρωση του Δ.Σ από τα εκτελεστικά μέλη σε καταστάσεις κρίσεων ή κινδύνων» πρέπει να αποσαφηνιστεί από την επιχείρηση, ενώ το 26,7% από τον νόμο. Η έννοια της «Διευθυντικό Στέλεχος» είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί στο 65,3% από τις επιχειρήσεις και στο 28,7% από το νόμο. Όμοια, η έννοια μιας επιχείρησης «Ανώτατο Διευθυντικό Στέλεχος» είναι αναγκαίο να αποσαφηνίζεται στο 69,3% από τις επιχειρήσεις και στο 26,7% από το νόμο. Το 71,2% υποστηρίζει πως είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί η έννοια «Πρόσωπα που ασκούν διευθυντικά καθήκοντα» από τις επιχειρήσεις και κατά 23,8% με βάση το νόμο. Το 79,2% στηρίζει την αναγκαιότητα για αποσαφήνιση της έννοιας «Κύριο Διοικητικό Στέλεχος» από τις επιχειρήσεις και κατά 17,8% από το νόμο.

Πίνακας 8: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την εκτίμηση των απόψεων των επιχειρήσεων για τις έννοιες που περιλαμβάνονται στον νέο Νόμο 4706/2020

Δήλωση	Επιχείρηση		Νόμος		Κώδικας ΕΔ	
	N	%	N	%	N	%
Σημαντική θυγατρική	73	72,2	25	24,8	3	3,0
Σημαντική αμοιβή	62	61,4	37	36,6	2	2,0
Εχέγγυα ήθους και φήμης	52	51,5	37	36,6	12	11,9
Ελάχιστος απαιτούμενος αριθμός των εσωτερικών ελεγκτών	49	48,5	43	42,6	9	8,9
Παρακολούθηση και ο έλεγχος των επιδόσεων των εκτελεστικών μελών Δ.Σ από τα μη εκτελεστικά μέλη	69	68,3	25	24,8	7	6,9
Έγγραφο ενημέρωση του Δ.Σ από τα εκτελεστικά μέλη σε καταστάσεις κρίσεων ή κινδύνων	65	64,4	27	26,7	9	8,9
Διευθυντικό Στέλεχος	66	65,3	29	28,7	6	5,9
Ανώτατο Διευθυντικό Στέλεχος	70	69,3	27	26,7	4	4,0
Πρόσωπα που ασκούν διευθυντικά καθήκοντα	72	71,2	24	23,8	5	5,0
Κύριο Διοικητικό Στέλεχος	80	79,2	18	17,8	3	3,0

4.2.2.8. Εκτίμηση απόψεων των επιχειρήσεων για τις προτάσεις βελτίωσης

Στον Πίνακα 9 παρουσιάζονται οι συχνότητες για τις απαντήσεις των επιχειρήσεων για τις προτάσεις βελτίωσης. Συγκεκριμένα, το 96,0% συμφωνεί στην παροχή διευκρινίσεων αναφορικά με τα κριτήρια που διαμορφώνουν σχέσεις εξάρτησης κατά τον ορισμό της ιδιότητας ενός μέλους του ΔΣ ως ανεξάρτητου μη εκτελεστικού, ενώ το 4,0% διαφωνεί. Το 86,1% συμφωνεί με την θέσπιση συστηματικής επικοινωνίας των Υπηρεσιών της ΕΚ και της ΕΛΤΕ με τις επιχειρήσεις για τη δυνατότητα διόρθωσης παραλείψεων και την αποφυγή επιβολής κυρώσεων, με το 13,9% να διαφωνεί. Ως σύμφωνο με την περαιτέρω εξειδίκευση του συστήματος προσδιορισμού, υπολογισμού και επιμέτρησης του ύψους των κυρώσεων ανά παράβαση είναι το 78,2%, με το 21,8% να εμφανίζεται αντίθετο.

Όμοια ποσοστά συμφωνίας παρουσιάζουν οι επιχειρήσεις σχετικά με τον περιορισμό των κριτηρίων ανεξαρτησίας των μελών της Επιτροπής Ελέγχου, ώστε να μην περιλαμβάνονται σε αυτά τα κριτήρια των παρ. 1 και 2 του άρθρου 9 του νέου νόμου. Τέλος, το 80,2% συμφωνεί με τον περιορισμό των κριτηρίων ανεξαρτησίας του αξιολογητή του ΣΕΕ ώστε να μην περιλαμβάνονται σε αυτά τα κριτήρια των παρ. 1 και 2 του άρθρου 9 του νέου νόμου, ενώ διαφωνεί το 19,8%.

Πίνακας 9: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για την αξιολόγηση των απόψεων των επιχειρήσεων για προτάσεις βελτίωσης

Δήλωση	Συμφωνώ		Διαφωνώ	
	N	%	N	%
i. Παροχή διευκρινίσεων αναφορικά με τα κριτήρια που διαμορφώνουν σχέσεις εξάρτησης κατά τον ορισμό της ιδιότητας ενός μέλους του ΔΣ ως ανεξάρτητου μη εκτελεστικού.	97	96,0	4	4,0
ii. Θέσπιση συστηματικής επικοινωνίας των Υπηρεσιών της ΕΚ και της ΕΛΤΕ με τις επιχειρήσεις για τη δυνατότητα διόρθωσης παραλείψεων και την αποφυγή επιβολής κυρώσεων.	87	86,1	14	13,9
iii. Περαιτέρω εξειδίκευση του συστήματος προσδιορισμού, υπολογισμού και επιμέτρησης του ύψους των κυρώσεων ανά παράβαση.	79	78,2	22	21,8
iv. Περιορισμός των κριτηρίων ανεξαρτησίας των μελών της Επιτροπής Ελέγχου ώστε να μην περιλαμβάνονται σε αυτά τα κριτήρια των παρ. 1 και 2 του άρθρου 9 του νέου νόμου.	79	78,2	22	21,8
v. Περιορισμός των κριτηρίων ανεξαρτησίας του αξιολογητή του ΣΕΕ ώστε να μην περιλαμβάνονται σε αυτά τα κριτήρια των παρ. 1 και 2 του άρθρου 9 του νέου νόμου.	81	80,2	20	19,8

4.3. Επαγωγική στατιστική

4.3.1. Έλεγχος για την κανονική κατανομή

Η δοκιμή, που χρησιμοποιήθηκε για τις ποσοτικές μεταβλητές, δηλαδή για το συνολικό βαθμό συμμόρφωσης της Εταιρικής Διακυβέρνησης στο νέο νόμο ($p = 0,108$) και για το βαθμό συμφωνίας με τις προτάσεις βελτίωσης ($p = 0,121$), ώστε να ελεγχθεί αν αυτές ακολουθούν την κανονική κατανομή, απέδειξε πως αυτές την ακολουθούν, οδηγώντας σε χρήση παραμετρικών ελέγχων (Kolmogorov-Smirnov test).

4.3.2. Η προβλεπτική ικανότητα των στοιχείων των εταιρειών στην κλίμακα της Εταιρικής Διακυβέρνησης

4.3.2.1. Η προβλεπτική ικανότητα των δημογραφικών στοιχείων των εταιρειών στην Εταιρική Διακυβέρνηση

Η μέση βαθμολογία, ως προς την Εταιρική Διακυβέρνηση, υπολογίστηκε 75,7, η τυπική απόκλιση ήταν 18,7, ενώ η ελάχιστη και η μέγιστη τιμή ήταν 37 και 111. Ο αντίστοιχος βαθμός συμμόρφωσης είναι 67%.

Στον πίνακα 11 παρουσιάζονται οι έλεγχοι για τη στατιστική σημαντικότητα των σχέσεων των δημογραφικών στοιχείων των εταιρειών και της βαθμολογίας συμμόρφωσης στο νέο Νόμο 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης.

Πίνακας 11: Συσχέτιση των δημογραφικών στοιχείων εταιρειών και του βαθμού συμμόρφωσης στο νέο Νόμο 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης

Δημογραφικά στοιχεία εταιρειών	Μέση τιμή βαθμολογίας ± Τυπική απόκλιση	p
<i>Τομέας που δραστηριοποιείται η επιχείρηση</i>		,072**
Εμπόριο	68,2 ± (17,3)	
Τρόφιμα και ποτά	76,2 ± (20,5)	
Βιομηχανικά προϊόντα	83,7 ± (17,5)	
Κατασκευές	74,0 ± (15,3)	
Ακίνητη περιουσία	83,4 ± (16,1)	
Τεχνολογία	72,4 ± (19,5)	
Προσωπικά και οικιακά αγαθά	70,8 ± (20,2)	
Υγεία	75,0 ± (17,4)	
Πρώτες ύλες	64,4 ± (17,2)	

Ασφάλειες	96,0 ± (12,2)	
Τράπεζες	84,8 ± (15,6)	
Άλλο	70,6 ± (24,4)	
Εισαγωγή επιχείρησης στο Χρηματιστήριο		,392**
Πριν 5 έτη	84,3 ± (13,1)	
Πριν 6-15 έτη	77,4 ± (9,8)	
Πάνω από 16 έτη	79,3 ± (16,4)	
Δεν γνωρίζω/ Δεν απαντώ	74,2 ± (19,6)	
Συνολικός αριθμός εργαζομένων		,657**
Λιγότερο από 100 άτομα	75,2 ± (19,1)	
101-250 άτομα	76,4 ± (18,1)	
251-500 άτομα	92,0 ± (1,4)	
501-1000 άτομα	73,0 ± (0,0)	
Ετήσιος κύκλος εργασιών		,004**
Έως 10 εκ. €	73,8 ± (17,9)	
10 εκ. € - 100 εκ. €	81,9 ± (18,1)	
100 εκ. € - 500 εκ. €	86,6 ± (12,5)	
500 εκ. € και άνω	39,0 ± (2,8)	
Δραστηριοποίηση της εταιρείας στο εξωτερικό μέσω θυγατρικής εταιρείας		,275*
Ναι	79,8 ± (18,8)	
Όχι	76,4 ± (18,6)	
Ρόλος στην επιχείρηση		0,147**
Εκτελεστικό μέλος	74,5 ± (18,6)	
Μη εκτελεστικό μέλος	76,1 ± (19,9)	
Μη εκτελεστικό και ανεξάρτητο μέλος	88,9 ± (13,6)	

*Independent Samples t-test

** One – Way Anova

Από την ανάλυση αναδείχτηκε μία στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στο βαθμό συμμόρφωσης στο νέο Νόμο 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης και τον ετήσιο κύκλο εργασιών, στη στάθμη σημαντικότητας 0,05 ($p < 0,05$). Συγκεκριμένα, είναι μικρός ο βαθμός συμμόρφωσης σε εταιρείες με ετήσιο κύκλο εργασιών άνω των 500 εκ. €.

4.3.2.2. Η προβλεπτική ικανότητα των δημογραφικών στοιχείων των εταιρειών στο βαθμό συμφωνίας για τις προτάσεις βελτίωσης

Στον πίνακα 12 παρουσιάζονται οι έλεγχοι για τη στατιστική σημαντικότητα των σχέσεων των δημογραφικών στοιχείων των εταιρειών και της βαθμολογίας του βαθμού συμφωνίας με τις προτάσεις βελτίωσης. Η μέση βαθμολογία, ως προς την Εταιρική Διακυβέρνηση, υπολογίστηκε 5,8, η τυπική απόκλιση ήταν 0,8, ενώ η ελάχιστη και η μέγιστη τιμή ήταν 3 και 8. Ο αντίστοιχος βαθμός συμφωνίας είναι 58%.

Πίνακας 12: Συσχέτιση των δημογραφικών στοιχείων εταιρειών και του βαθμού συμφωνίας για τις προτάσεις βελτίωσης

Δημογραφικά στοιχεία εταιρειών	Μέση τιμή βαθμολογίας ± Τυπική απόκλιση	P
<i>Τομέας που δραστηριοποιείται η επιχείρηση</i>		,018**
Εμπόριο	5,6 ± (0,6)	
Τρόφιμα και ποτά	6,1 ± (0,9)	
Βιομηχανικά προϊόντα	5,6 ± (0,5)	
Κατασκευές	5,6 ± (0,7)	
Ακίνητη περιουσία	6,0 ± (0,9)	
Τεχνολογία	6,2 ± (0,9)	
Προσωπικά και οικιακά αγαθά	5,7 ± (0,8)	
Υγεία	5,6 ± (0,7)	
Πρώτες ύλες	5,0 ± (0,0)	
Ασφάλειες	6,0 ± (0,0)	
Τράπεζες	7,0 ± (0,8)	
Άλλο	5,8 ± (0,8)	
<i>Εισαγωγή επιχείρησης στο Χρηματιστήριο</i>		,229**
Πριν 5 έτη	5,7 ± (0,6)	
Πριν 6-15 έτη	6,4 ± (0,9)	
Πάνω από 16 έτη	6,3 ± (1,3)	
Δεν γνωρίζω/ Δεν απαντώ	5,8 ± (0,8)	
<i>Συνολικός αριθμός εργαζομένων</i>		,499**
Λιγότερο από 100 άτομα	5,8 ± (0,8)	
101-250 άτομα	5,7 ± (0,8)	
251-500 άτομα	6,0 ± (0,0)	
501-1000 άτομα	5,0 ± (0,0)	
<i>Ετήσιος κύκλος εργασιών</i>		,209**
Έως 10 εκ. €	5,7 ± (0,8)	

10 εκ. € - 100 εκ. €	6,0 ± (0,8)	
100 εκ. € - 500 εκ. €	5,8 ± (0,8)	
500 εκ. € και άνω	6,5 ± (0,7)	
<i>Δραστηριοποίηση της εταιρείας στο εξωτερικό μέσω θυγατρικής εταιρείας</i>		,389*
Ναι	6,0 ± (0,8)	
Όχι	5,8 ± (0,8)	
<i>Ρόλος στην επιχείρηση</i>		0,219**
Εκτελεστικό μέλος	5,8 ± (0,8)	
Μη εκτελεστικό μέλος	5,6 ± (1,0)	
Μη εκτελεστικό και ανεξάρτητο μέλος	6,3 ± (0,8)	

*Independent Samples t-test

** One – Way Anova

Από την ανάλυση αναδείχτηκε μία στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στο βαθμό συμφωνίας για τις προτάσεις βελτίωσης και τον τομέα που δραστηριοποιείται η επιχείρηση, στη στάθμη σημαντικότητας 0,05 ($p < 0,05$). Συγκεκριμένα, είναι μικρός ο βαθμός συμφωνίας για τον τομέα των πρώτων υλών, έναντι αυτού των τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1. Συμπεράσματα έρευνας

Η αξιολόγηση της εταιρικής διακυβέρνησης σε επιχειρήσεις έχει αποτελέσει και στο παρελθόν θέμα ιδιαίτερου ερευνητικού ενδιαφέροντος. Επί του παρόντος θέματος υπάρχει πληθώρα μελετών, οι οποίες το πλαισιώνουν. Εντούτοις η μέτρηση της συμμόρφωσης των εταιρειών στο Νόμο 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης ως έννοια, είναι πεδίο, καινούριο για τον τομέα της έρευνας, του οποίου η εφαρμογή επηρεάστηκε και από την επέλαση του COVID-19 στην χώρα.

Προκύπτει από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, πως για τον παράγοντα βαθμός συμμόρφωσης των εταιρειών στο Νόμο 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης, η τιμή κυμάνθηκε σε κανονικά επίπεδα, αντανακλώντας την γενικότερη εικόνα των εταιρειών για το πόσο αναγκαία είναι η συμμόρφωση στο νέο νόμο και πως αυτή μπορεί να ενισχύσει την εύρυθμη λειτουργία αυτών. Τα μέτρα για τη θέση και τη διασπορά απέδειξαν πως η μέση τιμή υπολογίζεται 75,7 (το ποσοστό συμμόρφωσης ισούται με 67%) και η τυπική απόκλιση 18,7, βάσει του ερωτηματολογίου. Πρόσθετα, μετά τον έλεγχο προσδιορίστηκε ένας στατιστικά σημαντικός παράγοντας, για το βαθμό συμμόρφωσης το Νόμο 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης, ο οποίος ήταν ο ετήσιος κύκλος εργασιών, στη στάθμη 5% ($p\text{-value}<0,05$), γεγονός, το οποίο πιθανότατα συνδέεται με την οικονομική δραστηριότητα της κάθε εταιρείας (Yue et al., 2009).

Οι επιχειρήσεις, με ετήσιο κύκλο εργασιών 100 εκ. € - 500 εκ. €, εμφανίζουν υψηλότερη μέση τιμή, δηλαδή υψηλότερο βαθμό συμμόρφωσης, σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών 500 εκ. € και άνω, όπου ο βαθμός είναι μικρότερος. Τα αποτελέσματα από την παρούσα έρευνα καταλήγουν πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του τομέα δραστηριοποίησης της επιχείρησης και του βαθμού συμμόρφωσης στο νέο νόμο, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με παλαιότερες έρευνες όπου ήθελαν τον τομέα δραστηριοποίησης της εταιρείας να επιδρά πιο πολύ στην εταιρική της διακυβέρνηση, σύμφωνα με τους Kanapickiene και Grundiene (2015). Επιπλέον, τα έτη από την εισαγωγή στο Χρηματιστήριο, ο αριθμός των εργαζομένων, η δραστηριοποίηση της εταιρείας στο εξωτερικό και ρόλος του συμμετέχοντα στην έρευνα δεν αποτέλεσαν παράγοντες, που επιδρούν στο βαθμό στον οποίο συμμορφώνεται η εταιρεία στο νέο νόμο για την Εταιρική Διακυβέρνηση. Τα

ευρήματα της παρούσας εργασίας, όσον αφορά το βαθμό συμμόρφωσης στο νέο νόμο, είναι στα ίδια επίπεδα με προηγούμενη έρευνα, που υλοποιήθηκε στην Ελλάδα από την KPMG σε συνεργασία με τον ΣΕΒ και με την υποστήριξη των Ελληνικού Συμβουλίου Εταιρικής Διακυβέρνησης (ΕΣΕΔ) και Ένωσης Εισηγμένων Εταιρειών (ΕΝΕΙΣΕΤ) (KPMG, 2020).

Οι προτάσεις βελτίωσης συγκέντρωσαν μέτρια μέση τιμή συμφωνίας (58/100), όπως σε παλαιότερες έρευνες (Grant Thornton, 2020). Ωστόσο, ο βαθμός συμφωνίας είναι αρκετά χαμηλός. Οι τράπεζες και οι εταιρείες τεχνολογίας συγκέντρωσαν μεγαλύτερες βαθμολογίες σε σχέση με τον τομέα των επιχειρήσεων της υγείας, των βιομηχανικών προϊόντων, του εμπορίου και των κατασκευών. Όπως και σε παλαιότερες μελέτες, οι παράγοντες έτη από την εισαγωγή στο Χρηματιστήριο, αριθμός των εργαζομένων, ετήσιος κύκλος εργασιών, δραστηριοποίηση της εταιρείας στο εξωτερικό και ρόλος του συμμετέχοντα δεν συσχετίστηκαν στην παρούσα με τις προτάσεις για βελτίωση των εταιρειών, ως προς τη συμμόρφωση με το νόμο (Karkowska & Acedanski, 2019). Η παραπάνω πληροφορία αξίζει να αξιολογείται από την ηγεσία των εταιρειών, καθώς είναι θετική η ανταπόκριση των εταιρειών στο νέο Νόμο και με βάση το βαθμό συμφωνίας στις προτάσεις για βελτίωση, οι εταιρείες δεσμεύονται αν και σε μέτριο βαθμό, να προχωρήσουν στις απαιτούμενες αλλαγές, καθώς ο νόμος σχεδιάστηκε για να βελτιωθεί η εταιρική διακυβέρνηση (Li, 2010).

Τέλος, συσχετίζοντας τους βαθμούς συμμόρφωσης με το Νόμο 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης και της συμφωνίας με τις βελτίωσης έχοντας στόχο να απαντηθεί ένα από τα ερωτήματα, που τέθηκαν στη μελέτη, φαίνεται πως υπολογίζεται μία θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών, καθώς όσο αυξάνεται ο βαθμός συμμόρφωσης των επιχειρήσεων τόσο αυξάνεται ο βαθμός συμφωνίας με τις προτάσεις βελτίωσης. Ωστόσο, τονίζεται πως αυτή η σχέση είναι μη στατιστικά σημαντική.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, η εφαρμογή του νέου Νόμου εισήγαγε έννοιες οι οποίες δημιούργησαν την ανάγκη για αποσαφήνιση εννοιών όπως της «σημαντική θυγατρική» και «σημαντική αμοιβή» καθώς και του τρόπου που αξιολογούνται τα κριτήρια για την καταλληλότητα των μελών ΔΣ. Επιπλέον, καθίσταται σαφής η ανάγκη για καθορισμό του Συστήματος Εταιρικής Διακυβέρνησης και περιοδική αξιολόγηση της επάρκειας/αποτελεσματικότητας του, καθώς η εταιρεία αντιμετωπίζει μικρή δυσκολία να προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές, οι οποίες θα επιτρέψουν τη συμμόρφωση στις απαιτήσεις του Νόμου (Kelly et al., 1997). Επιπλέον, οι επιτροπές στις οποίες

συμμετέχουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου αλλά και ο ρόλος τους στις επιτροπές συνοδεύεται από αύξηση στο φόρτο εργασίας αλλά και των καθηκόντων. Η συμμόρφωση του Διοικητικού συμβουλίου στο παραπάνω νομικό πλαίσιο συναντά μικρή δυσκολία και για το λόγο αυτό απαιτείται συχνότερη υποστήριξη από τις επιμέρους μονάδες, όπως αναφέρεται και στην έρευνα των Tanna et al. (2011).

Αναφορικά με το διοικητικό συμβούλιο, η εταιρεία συναντά μικρές δυσκολίες και πρέπει να προβεί σε συγκεκριμένες ενέργειες, οι οποίες θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του νέου Νόμου, γεγονός που επιβάλλει να δοθεί έμφαση στο να αναζητηθούν και να διακρατηθούν νέα και ικανά στελέχη. Οι απαιτήσεις, οι οποίες θέτει ο νέος Νόμος 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης, δημιουργούν υποχρέωση στις εταιρείες να αναζητήσουν νέα μέλη και να μεταβάλουν τη σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου, εύρημα που συμφωνεί με προηγούμενες μελέτες (Erkens et al., 2012).

Η εταιρεία συναντά μικρές δυσκολίες, λόγω πιθανής καθυστέρησης της έκδοσης του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης στην συμμόρφωση στις απαιτήσεις του νέου Νόμου λόγω πιθανής ασάφειας που προκαλεί ο όρος «φορέας εγνωσμένου κύρους». Επιπλέον, οι εταιρείες φαίνεται να αντιμετωπίζουν αυξανόμενη δυσκολία στη συμμόρφωση ως προς τις εποπτικές μονάδες για τις απαιτήσεις του Νόμου, καθώς φαίνεται πως απαιτείται να αποσαφηνιστούν οι νεοσύστατες λειτουργίες «Κανονιστικής Συμμόρφωσης» και «Διαχείρισης Κινδύνων». Επίσης, μικρή δυσκολία συμμόρφωσης συναντάται τόσο στον ορισμό του επικεφαλής της ΜΕΕ όσο και στην υποβολή ετήσιου προγράμματος ελέγχου και εκθέσεων ελεγχόμενων μονάδων, όπου απαιτείται αποσαφήνιση των εννοιών για τη διασφάλιση της καλής Εταιρικής διακυβέρνησης. Παλαιότερες μελέτες έχει δείξει ότι οι νέες απαιτήσεις δημιουργούν ανάγκες στελέχωσης της εταιρείας (Keasey et al., 2005).

Ο ρόλος, που παίζει η εταιρική διακυβέρνηση, είναι ύψιστης σημασίας στην καλή λειτουργία της επιχείρησης. Διάφορες μελέτες έχουν αναδείξει την αναγκαιότητα της ύπαρξης αποτελεσματικών πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης και της παρέμβασης διάφορων μηχανισμών, με στόχο τη μείωση της χειραγώγησης κερδών και την αποτροπή της εμφάνισης πιθανών εταιρικών σκανδάλων. Κατά συνέπεια, η συμμόρφωση των επιχειρήσεων με το νέο Νόμο αλλά και γενικότερα με τους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης, συμβάλλει στο να προληφθούν οι διάφορες μορφές λογιστικής απάτης, ενισχύοντας κάτω από αυτές τις συνθήκες την εμπιστοσύνη, που

δείχνει το επενδυτικό κοινό στην εταιρεία αλλά και βοηθάει την εταιρεία να αναπτυχθεί μακροπρόθεσμα. Η μελέτη της παρούσας εργασίας, επικεντρώθηκε στη συμμόρφωση των επιχειρήσεων στο νέο Νόμο 4706/2020 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης. Το δείγμα, που συλλέχθηκε, περιείχε εισηγμένες εταιρείες στο Χρηματιστηρίου Αθηνών για το έτος 2022.

Η διαδικασία της επικαιροποίησης και της ενίσχυσης ενός πλαισίου που θεσπίστηκε το 2002 (ν.3016/2002) ήταν αναγκαία καθώς η μεσολάβηση των πολλαπλών νομοθετικών μεταβολών, οι σύγχρονες πρακτικές διακυβέρνησης, αλλά και τα σκάνδαλα μεγάλης έκτασης, επηρέασαν αρνητικά την ελληνική κεφαλαιαγορά τα τελευταία χρόνια. Η υπερνομοθέτηση, ως μία προσπάθεια κεντρικής ρυθμιστικής απάντησης, με στόχο να αντιμετωπιστούν οι χρόνιες παθολογίες και τα μεμονωμένα σκάνδαλα, μπορεί να αποδειχθεί μία αποτελεσματική λύση με την προϋπόθεση πως τα εν λόγω προβλήματα σχετίζονται αιτιωδώς με την ανεπάρκεια ενός σχετικού ρυθμιστικού πλαισίου. Ο νέος Νόμος 4706/2020 θα μπορέσει να εκπληρώσει τις επιδιώξεις της ελληνικής κεφαλαιαγοράς καθώς και να αναδείξει τα σκάνδαλα της τελευταίας δεκαετίας αλλά και τις αστοχίες εταιρικής διακυβέρνησης, όπου κατέστησαν αναγκαία την εκτενέστερη ρυθμιστική παρέμβαση (Πλατής, 2020).

Τα σύγχρονα περιβάλλοντα αγοράς κεφαλαίων διαμορφώνουν συνθήκες αυξημένων απαιτήσεων για τις διαδικασίες, σχετικές με την εταιρική διακυβέρνηση των εταιρειών και ιδίως των εισηγμένων. Υπό αυτό το πλαίσιο ο νέος Νόμος 4706/2020 περί εταιρικής διακυβέρνησης θέτει αυστηρότερους όρους ως προς τις διαδικασίες της λειτουργίας του διοικητικού συμβουλίου, της ενίσχυσης του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου, της θέσπισης νέων υποχρεώσεων όπως της δημιουργίας της πολιτικής καταλληλότητας και της επιτροπής αποδοχών, αποσαφηνίζοντας τις αρμοδιότητες και τους ρόλους. Ωστόσο, σε εταιρικό επίπεδο, δεν υπάρχει ουσιαστική ενσωμάτωση της εταιρικής διακυβέρνησης στην φιλοσοφία των ελληνικών επιχειρήσεων (Λαζαρίδης & Δρυμπέτας, 2011).

Σε έρευνα, που η διεξήγαγε η Grant Thornton το 2011 σε εισηγμένες εταιρείες, διαπιστώθηκε ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις, κυρίως στο παρελθόν, εφαρμόζαν απλώς τυπικά το Νόμο, χωρίς να υπάρχει ουσιαστικό ενδιαφέρον ως προς την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών, που θα έχουν όφελος στη λειτουργία τους, στα αποτελέσματα τους και στις σχέσεις με τους μετόχους. Η κατάρτιση του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης λήφθηκε από μεριάς αρκετών εταιρειών ως μία ευκαιρία να

βελτιώσουν τη λειτουργία τους. Εντούτοις, μέσω της ίδιας έρευνας διαπιστώθηκε πως υπήρχαν σημαντικά περιθώρια για βελτίωση καθώς οι περισσότερες από τις εισηγμένες εταιρείες παρουσίασαν σημαντικές αποκλίσεις από την νομοθεσία, χωρίς να έχουν ουσιαστικά σχέδια δράσης της άμβλυνσης των αποκλίσεων (Μπλάθρα & Μαλισιόβα, 2013).

Σε έρευνα, που διεξήγαγε η ίδια εταιρεία το 2020 σε 400 ελληνικές επιχειρήσεις, αναγνωρίστηκε σε μεγάλο βαθμό η σημασία που έχει η εταιρική διακυβέρνηση στην ενίσχυση της αξίας και των εταιρικών αποδόσεων (ρευστότητα, φερεγγυότητα και κερδοφορία). Παρόλα αυτά η συμμόρφωση ήταν χαμηλή ως μέτρια σε κάθε επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης και ιδίως ως προς την πολυμορφία που είχε το διοικητικό συμβούλιο, καταδεικνύοντας την ανάγκη, που προκύπτει για να βελτιωθεί άμεσα η εταιρική διακυβέρνηση ειδικά λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή των αυστηρότερων απαιτήσεων τις οποίες θέτει ο νέος Νόμος (Grant Thornton, 2020).

Η συμμόρφωση με το Νόμο είναι ιδιαίτερα σημαντική, έτσι ώστε να μην δημιουργηθούν προβλήματα κατά την οικονομική ανάπτυξη της εταιρείας. Είναι ανάγκη να αξιοποιηθούν παράμετροι όπως ο βαθμός συμμόρφωσης των επιχειρήσεων στους κανόνες ώστε να ανιχνευθεί η πιθανότητα απάτης (Spathis, 2002). Τα αποτελέσματα, λοιπόν, που θα προκύψουν από την παρούσα εργασία, είναι άμεσα αξιοποιήσιμα από το επενδυτικό κοινό, τους ελεγκτές, τη ρυθμιστική αρχή, τις τράπεζες, αλλά και από το σύνολο των ερευνητές και οικονομικών αναλυτών, που επιθυμεί να ασχοληθεί με το παρόν θέμα.

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα πως είναι σημαντικός ο ρόλος της εταιρικής διακυβέρνησης στην προσπάθεια για μείωση των φαινομένων απάτης. Ειδικότερα, η εταιρική δομή, η σύνθεση στο διοικητικό συμβούλιο και των επιτροπών, που δημιουργούνται από αυτό στα πλαίσια της επιχείρησης και ο βαθμός ανεξαρτησίας των μελών τους αποτελούν μερικές από τις παραμέτρους, οι οποίοι δείχνουν μη συμμόρφωση στο νέο Νόμο και ενδεχόμενο απάτης. Οπότε, η εταιρική διακυβέρνηση και συμμόρφωση της εταιρείας στο Νόμο έχει σημαντικό αντίκτυπο τόσο στην καλή λειτουργία όσο και στην πρόωρη ανίχνευση μιας πιθανής απάτης.

5.2. Οφέλη και περιορισμοί

Το πιο σημαντικό, ίσως, κέρδος που αποκομίζετε από την παρούσα έρευνα έγκειται στην προσπάθεια για διερεύνηση της εταιρικής διακυβέρνησης των επιχειρήσεων, βάσει των απόψεων μελών αυτών, από ελληνικές επιχειρήσεις διαφόρων κλάδων. Το παρόν θέμα έχει αποτελέσει αντικείμενο ενδιαφέροντος και μελέτης σε διεθνές επίπεδο, ενώ για τη χώρα μας, η έρευνα περιορίζεται σε επιχειρήσεις συγκεκριμένων κλάδων, χωρίς τα στοιχεία, που προκύπτουν σε κάθε περίπτωση, να έχουν από μόνα τους ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην έρευνα. Έχοντας ως βήμα την απουσία ερευνών εγχώρια, η παρούσα μελέτη μπορεί να είναι η αρχή, για την αναζήτηση νέων στοιχείων αναφορικά με τους διάφορους κλάδους επιχειρήσεων, για ένα διαχρονικό θέμα, που αφορά την εύρυθμη λειτουργία τους, όπως η εταιρική διακυβέρνηση, υλοποιώντας μελέτες σε όλη τη χώρα, με περισσότερες κλάδους, αλλά και διαφορετικά χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων, στοχεύοντας σε εξαγωγή συμπερασμάτων, αντιπροσωπευτικών και γενικεύσιμων.

Αξίζει να αναφερθούν οι περιορισμοί που προέκυψαν, στη διάρκεια της έρευνας, καθώς η επέλαση του κορονοϊού COVID-19 εμπόδισε το διαμοιρασμό των ερωτηματολογίων με την δια ζώσης μέθοδο, οδηγώντας στη χρήση της πλατφόρμας Google forms. Οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν, ώστε το δείγμα να είναι το πλέον αντιπροσωπευτικό, ήταν πολλές. Πάρα ταύτα, παρατηρήθηκε πως ορισμένοι κλάδοι επιχειρήσεων, με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, είχαν πιο υψηλότερη συμμετοχή, ενώ άλλοι δεν ανταποκρίθηκαν καθόλου. Μια εξήγηση είναι πως το δείγμα ευκολίας, το οποίο συλλέχθηκε, είναι ένα δείγμα εταιρειών με ενδιαφέρον σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης. Πρόσθετος περιορισμός είναι πως τα αποτελέσματα επηρεάζονται και από συνθήκες που επικρατούν, λόγω της ύπαρξης του κορονοϊού, όπου ο μεγάλος αριθμός νοσούντων από κορονοϊό ή σε αναστολή λειτουργίας των επιχειρήσεων άλλαξε το σκεπτικό της διακυβέρνησης. Επιπλέον, τα αποτελέσματα δεν δύναται να γενικευτούν και σε άλλα μέρη του κόσμου, λόγω της μη ομοιότητας της δομής των επιχειρήσεων των διαφόρων χωρών.

Τέλος, έρευνες όπως αυτή που διεξήχθη χαρακτηρίζονται ως διαστρωματικές-στατικές, δηλαδή περιλαμβάνουν μία σύντομη διαδικασία για τη συλλογή των δεδομένων. Βασικός περιορισμός, που ανακύπτει από τέτοιες μελέτες, είναι πως αποτελούν αποτύπωση μιας δεδομένης χρονικής στιγμής, κάτι το οποίο οδηγεί στο συμπέρασμα

πως επιλέγοντας κάποια άλλη χρονική στιγμή για να υλοποιηθεί η μελέτη, τα αποτελέσματα θα ήταν διαφορετικά (Karopoulos & Lazaretou, 2006).

5.3. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η παρούσα εργασία δίνει το κίνητρο για περισσότερες μελλοντικές έρευνες, οι οποίες θα διερευνήσουν σε μεγαλύτερο βαθμό και πιο διεξοδικά το ζήτημα της εταιρικής διακυβέρνησης, σχετίζοντας ταυτόχρονα την εταιρική διακυβέρνηση με άλλους παράγοντες, οι οποίοι δυνητικά συνδέονται με αυτή. Το ενδιαφέρον είναι στραμμένο στην εταιρική διακυβέρνηση εταιρειών, οι οποίες, ωστόσο δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό και όχι τόσο εγχώρια. Απόρροια αυτού είναι η αναγκαιότητα για την εκπόνηση νέων ερευνών, με μεγαλύτερη χρονική έκταση και μεγαλύτερο δείγμα, το οποίο θα κατανέμεται πιο ομοιόμορφα σε επιχειρήσεις από κάθε κλάδο και διαφορετικού μεγέθους, στοχεύοντας σε πιο σαφή τα αποτελέσματα από τις συγκρίσεις των πεποιθήσεων των εκπροσώπων των συμμετεχουσών επιχειρήσεων. Ιδιαίτερα, η επέλαση της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19, έχει αλλάξει ολοκληρωτικά τα ήδη γνωστά δεδομένα, δυσκολεύοντας την καλή εταιρική διακυβέρνηση.

Μελλοντικές έρευνες για την εταιρική διακυβέρνηση μπορούν να επικεντρωθούν στη διερεύνηση και άλλων κλάδων επιχειρήσεων, οι οποίοι έχουν διαφορετική δομή και διαφορετικές ανάγκες. Υπό αυτή την προϋπόθεση, εφικτή θα είναι η σύγκριση, αναφορικά με την εταιρική διακυβέρνηση, ανάμεσα σε επιχειρήσεις διαφορετικών κλάδων. Επιπλέον, μέσω μιας περαιτέρω έρευνας θα μπορούσε να εξεταστούν και να αναλυθούν, μέσα από προσωπικές συνεντεύξεις με επιχειρήσεις από διαφορετικούς κλάδους τα κυριότερα ευρήματα της έρευνας.

Τέλος, η συμμόρφωση των επιχειρήσεων στους κανόνες έχει αποδειχτεί σε προηγούμενες έρευνες (Ragab, 2017), ότι επηρεάζεται τόσο από τα δημογραφικά στοιχεία εταιρειών όσο και από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά. Συνεπώς, νέες έρευνες, οι οποίες θα εξέταζαν επιπλέον και τους παραπάνω παράγοντες θα ήταν σημαντικές για την αποτύπωση μιας συνολικής εικόνας σχετικά με την εφαρμογή και την κατανόηση των νόμων για την εταιρική διακυβέρνηση.

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως είναι επιτακτική η ανάγκη να αναγνωριστεί η σπουδαιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης αλλά και η σημασία των απόψεων των επιχειρήσεων για θέματα που αφορούν την καλή εταιρική διακυβέρνηση, καθώς αυτές

είναι οι βασικοί αποδέκτες των καλών αποτελεσμάτων. Περαιτέρω έρευνα, σε δημόσιες και ιδιωτικές εταιρείες στην χώρα, θα έδινε τη δυνατότητα σύγκρισης ανάμεσα σε αυτές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Γαλάνης Π. (2012): *Χρησιμοποιώντας το κατάλληλο ερωτηματολόγιο στις επιδημιολογικές μελέτες* (σ. 744 – 755), Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής, 29 (6).
- Γαλάνης Π. (2015): *Μεθοδολογία Ανάλυσης Δεδομένων στις Επιστήμες Υγείας. Εφαρμογές με το IBM SPSS Statistics*, Εκδόσεις Π.Χ. Πασχαλίδης, Αθήνα.
- Λαζαρίδης, Θ. & Δρυμπέτας, Ε. (2011). *Εταιρική Διακυβέρνηση Διεθνής Πρακτική και Ελληνική Εμπειρία*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σοφία.
- Μπλάθρα, Σ. & Μαλισιόβα, Σ., 2013. Accountancy Greece. [Online] Available at: <https://www.accountancygreece.gr/etairiki-diakyvernisi-apo-ton-typo-st/> [Accessed 2 Ιούλιος 2021].
- Νόμος 4706/2020, (ΦΕΚ Α΄ 136/17-7-2020), Εταιρική διακυβέρνηση ανωνύμων εταιρειών, σύγχρονη αγορά κεφαλαίου, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/828 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, μέτρα προς εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1131 και άλλες διατάξεις.
- Πλατής, Ε. (2020). *Ν. 4706/2020 Εταιρική Διακυβέρνηση Εισηγμένων Εταιρειών*. Αθήνα: Πλατής - Αναστασιάδης & Συνεργάτες.
- Ahmed, I. A. (2019). Capital structure, ownership structure and corporate governance of SMEs in Ghana. *Journal of Accounting, Business and Management (JABM)*, 26(01), 45-52.
- Al-Najjar, B., & Al-Najjar, D. (2017). The impact of external financing on firm value and a corporate governance index: SME evidence. *Journal of Small Business and Enterprise Development*.
- Asunka, B. A. (2017). A case for regulating corporate governance for SMEs in Ghana. *International Journal of Business and Management*, 12(4), 168.
- Azila-Gbettor, E. M., Honyenuga, B. Q., Berent-Braun, M. M., & Kil, A. (2018). Structural aspects of corporate governance and family firm performance: a systematic review. *Journal of Family Business Management*.

- Boyle, D. M., Wilkins, A. M., & Hermanson, D. R. (2012). Corporate governance: preparing for the expanding role of the internal audit function. *Internal Auditing-Boston*, 27(2), 13.
- Brahim, Z., & Nourredine, F. (2017). Corporate governance among small and medium size enterprises in Algeria: "impediments to the practice of corporate governance system". *Asian Journal of Economic Modelling*, 5(2), 154-166.
- Cadbury, A. (1992). The financial aspects of corporate governance (Cadbury Report). London, UK: *The Committee on the Financial Aspect of Corporate Governance (The Cadbury Committee) and Gee and Co, Ltd.*
- Ebaid, I. E. (2011), Internal audit function: An exploratory study from Egyptian listed firms, *International Journal of Law and Management*, 53(2), 108–128.
- Erkens, D., Hung, M., Matos, P. (2012). Corporate governance in the 2007–2008 financial crisis: evidence from financial institutions worldwide. *Journal of Corporate Finance*. 18(2):389–411.
- Gnan, L., Montemerlo, D., & Huse, M. (2015). Governance systems in family SMEs: The substitution effects between family councils and corporate governance mechanisms. *Journal of Small Business Management*, 53(2), 355-381.
- Grant Thornton. (2020). Εταιρική Διακυβέρνηση: Πόσο κρίσιμη είναι για την επιχειρηματική στρατηγική και τη δημιουργία εταιρικής αξίας. Grant Thornton Greece.
- Hove-Sibanda, P., Sibanda, K., & Pooe, D. (2017). The impact of corporate governance on firm competitiveness and performance of small and medium enterprises in South Africa: A case of small and medium enterprises in Vanderbijlpark. *Acta Commercii*, 17(1), 1-11.
- Hussain, M. A., & Hadi, A. R. A. (2018). Corporate governance, small medium enterprises (SMEs) and firm's performance: evidence from construction business, Construction industry development board (CIDB) Malaysia. *International Journal of Business and Management*, 13(2), 14-28.
- Kanapickiene R. and Grundiene Z. (2015). "The Model of Fraud Detection in Financial Statements by Means of Financial Ratios". *Procedia - Social and Behavioral Sciences* (Vol.213), pp. 321- 327.

- Kapopoulos, P. and Lazaretou, S. (2006). *Corporate ownership structure and firm performance: Evidence from Greek firms*, Special Studies Division. Working paper No.37. Bank of Greece. Economic Research Department.
- Karkowska, R., Acedanski, J. (2019). The effect of corporate board attributes on bank stability. *Portuguese Economic Journal*. 19:99–113.
- Keasey, K., Thompson, S. & Wright, M. (2005). *Corporate Governance Accountability, Enterprise and International Comparisons*. Chichester: John Wiley & Sons Ltd.
- Kelly G., Kelly D., & Gamble, A. (1997). *Stakeholder Capitalism*. Basingstoke: Macmillan.
- KPMG. (2020). *Νομοθετικές εξελίξεις στο πλαίσιο του Ν. 4706/2020 περί εταιρικής διακυβέρνησης*. Αθήνα: KPMG Σύμβουλοι Μονοπρόσωπη Α.Ε.
- Li Y. (2010). "The Case Analysis of the Scandal of Enron". *International Journal of Business and Management* (Vol. 5), pp. 37-41.
- Nasrallah, N., & El Khoury, R. (2022). Is corporate governance a good predictor of SMEs financial performance? Evidence from developing countries (the case of Lebanon). *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 12(1), 13-43.
- Ragab M. (2017). "Financial ratios and fraudulent financial statements detection: Evedence from Egypt". *Academic Research International* (Vol.4), pp. 1-6.
- Sarah, R. M. (2017). The benefits of good corporate governance to small and medium enterprises (SMEs) in South Africa: A view on top 20 and bottom 20 JSE listed companies. *Problems and Perspectives in Management*, 15(4), 271-279.
- Sarens, G., & Christopher, J. (2010), «The association between corporate governance guidelines and risk management and internal control practices», *Managerial Auditing Journal*, 25(4), 288–308.
- Spanos, L. J., Tsiouri, L. J., & Xanthakis, M. D. (2008). Corporate governance rating of family firms at the Athens exchange market. *Managerial Finance*.

Spathis C. (2002). "Detecting False Financial Statements Using Published Data: Some Evidence from Greece". *Managerial Auditing Journal* (Vol. 17), pp. 179-191.

Tanna, S., Pasiouras, F., Nnadi, M. (2011). The Effect of Board Size and Composition on the Efficiency of UK Banks. *International Journal of the Economics of Business*. 18:441-462.

Yue D., Wu X., Shen N. & Chu C. (2009). "Logistic Regression for Detecting Fraudulent Financial Statement of listed companies in China". *International Conference on Artificial Intelligence and Computational Intelligence*, pp. 104-108.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Στοιχεία Εταιρείας

A) Ποιος είναι ο τομέας που δραστηριοποιείται η επιχείρησή σας;

Κλάδος	Επιλογή
Ακίνητη περιουσία	
Ασφάλειες	
Βιομηχανικά προϊόντα	
Εμπόριο	
Κατασκευές	
Μέσα Ενημέρωσης	
Πετρέλαιο και αέριο	
Προσωπικά & οικιακά αγαθά	
Πρώτες ύλες	
Ταξίδια & αναψυχή	
Τηλεπικοινωνίες	
Τεχνολογία	
Τράπεζες	
Τρόφιμα & ποτά	
Υγεία	
Υπηρεσίες κοινής ωφέλειας	
Χημικά	
Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	
Άλλο	

B) Η επιχείρησή σας έχει εισαχθεί στο Χρηματιστήριο:

Διάρκεια	Επιλογή
Πριν 5 έτη	
Πριν 6-15 έτη	
Πάνω από 16 έτη	
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	

Γ) Συνολικός αριθμός εργαζομένων

Αριθμός εργαζομένων	Επιλογή
Λιγότερο από 100 άτομα	
101-250 άτομα	
251-500 άτομα	
501-1000 άτομα	
1001-3000 άτομα	
3001 και πάνω	

Δ) Ετήσιος κύκλος εργασιών

Κύκλος εργασιών	Επίλογη
Έως € 10 εκ	
€ 10 εκ - € 100 εκ	
€ 100 εκ - € 500 εκ	
€ 500 εκ και άνω	

Ε) Δραστηριοποιείται η εταιρεία στο εξωτερικό μέσω θυγατρικής εταιρείας;

Απάντηση	Επίλογη
Ναι	
Όχι	

Στ) Ποιος είναι ο ρόλος σας;

Ρόλος	Επίλογη
Εκτελεστικό μέλος	
Μη εκτελεστικό μέλος	
Μη εκτελεστικό και ανεξάρτητο μέλος	

Ποιος εκτιμάτε ότι θα είναι ο βαθμός δυσκολίας συμμόρφωσης της εταιρείας σας με τις κάτωθι απαιτήσεις του νέου Νόμου 4706/2020 για την εταιρική διακυβέρνηση (κλίμακα 1-3 όπου 1 - Καμία δυσκολία και 3 - μεγάλη δυσκολία).

Α/ Α	Απαιτήσεις του Νόμου	Κλίμακα απαντήσεων για τις απαιτήσεις του Νόμου			
		1- Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)	2- Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)	3- Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)	4. Δ.Ξ/ Δ.Α
A.	Διοικητικό Συμβούλιο				
1	Η Εταιρεία διαθέτει πολιτική καταλληλότητας των μελών του ΔΣ η οποία εγκρίνεται από το ΔΣ (άρθρο 3, παρ. 1)				
2	Το ΔΣ παρακολουθεί και αξιολογεί περιοδικά ανά τρία τουλάχιστον οικονομικά έτη την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητά του Συστήματος Εταιρικής Διακυβέρνησης (άρθρο 4, παρ. 1)				
3	Το ΔΣ διασφαλίζει την επαρκή και αποτελεσματική λειτουργία Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) της Εταιρείας (άρθρο 4, παρ. 2)				
4	Το ΔΣ διασφαλίζει ότι οι λειτουργίες που συγκροτούν το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου είναι ανεξάρτητες από τους επιχειρηματικούς τομείς που ελέγχουν (άρθρο 4, παρ. 3)				
5	Τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη είναι τουλάχιστον το 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών του και δεν είναι λιγότερα από δύο (άρθρο 5, παρ. 2)				

Α/ Α	Απαιτήσεις του Νόμου	Κλίμακα απαντήσεων για τις απαιτήσεις του Νόμου			
		1- Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνε ται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)	2- Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)	3- Αναμένεται να αντιμετωπιστού ν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)	4. Δ.Ξ/ Δ.Α
6	Τα εκτελεστικά μέλη του ΔΣ διαβουλεύονται με τα μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ σχετικά με την καταλληλότητα της εφαρμοζόμενης στρατηγικής (άρθρο 6 παρ. 1)				
7	Σε καταστάσεις κρίσεων ή κινδύνων, καθώς και για τη λήψη μέτρων που θα επηρεάσουν σημαντικά την Εταιρεία, τα εκτελεστικά μέλη ενημερώνουν εγγράφως το ΔΣ, υποβάλλοντας σχετική έκθεση (άρθρο 6, παρ. 2)				
8	Τα μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ εποπτεύουν τα εκτελεστικά μέλη, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης και του ελέγχου των επιδόσεών τους, καθώς επίσης εξετάζουν και εκφράζουν απόψεις σχετικά με τις προτάσεις που υποβάλλουν τα εκτελεστικά μέλη (άρθρο 7)				
9	Ο Πρόεδρος του ΔΣ είναι μη εκτελεστικό μέλος του ΔΣ (άρθρο 8, παρ. 1)				
10	Αν ο Πρόεδρος είναι εκτελεστικό μέλος, τότε έχει οριστεί Αντιπρόεδρος εκ των μη εκτελεστικών μελών (άρθρο 8, παρ. 2)				
11	Για τον χαρακτηρισμό ενός μέλους ως ανεξάρτητου μη εκτελεστικού, λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια που περιλαμβάνουν (οικονομικές, επιχειρηματικές, οικογενειακές ή				

Α/Α	Απαιτήσεις του Νόμου	Κλίμακα απαντήσεων για τις απαιτήσεις του Νόμου			
		1- Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)	2- Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)	3- Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)	4. Δ.Ξ/ Δ.Α
	άλλου είδους) νέες σχέσεις εξάρτησης (άρθρο 9, παρ. 1 και 2)				
12	Το ΔΣ επανεξετάζει σε ετήσια τουλάχιστον βάση τη συμμόρφωση με τα κριτήρια χαρακτηρισμού του μέλους ως ανεξάρτητου μη εκτελεστικού (άρθρο 9, παρ. 3)				
13	Τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη υποβάλλουν (από κοινού ή το καθένα χωριστά) αναφορές και εκθέσεις προς την (Τακτική ή Έκτακτη) ΓΣ της Εταιρείας, ανεξάρτητα από τις εκθέσεις που υποβάλλει το ΔΣ (άρθρο 9, παρ. 5)				
B.	Επιτροπές ΔΣ				
1	Τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου είναι στην πλειοψηφία τους ανεξάρτητα από την ελεγχόμενη οντότητα (άρθρο 74, παρ. 4)				
2	Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου ορίζεται από τα μέλη και είναι ανεξάρτητος από την ελεγχόμενη οντότητα (άρθρο 74, παρ. 4)				
3	Τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου διαθέτουν επαρκή γνώση του τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται η Εταιρεία (άρθρο 74, παρ. 4).				
4	Η Εταιρεία διαθέτει Επιτροπή Αποδοχών (άρθρο 10, παρ. 1 και άρθρο 11)				

Α/ Α	Απαιτήσεις του Νόμου	Κλίμακα απαντήσεων για τις απαιτήσεις του Νόμου			
		1- Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)	2- Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)	3- Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)	4. Δ.Ξ/ Δ.Α
5	Η Εταιρεία διαθέτει Επιτροπή Υποψηφιοτήτων (άρθρο 10, παρ. 1 και άρθρο 12)				
6	Οι Επιτροπές Αποδοχών και Υποψηφιοτήτων είναι τουλάχιστον τριμελείς, αποτελούνται από μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και 2 τουλάχιστον μέλη είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά (άρθρο 10, παρ. 3))				
7	Οι Επιτροπές του ΔΣ διαθέτουν εγκεκριμένο Κανονισμό Λειτουργίας (άρθρο 10, παρ. 4)				
8.	Οι επιτροπές έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιούν πόρους για την εκπλήρωση των σκοπών τους όπως τις υπηρεσίες εξωτερικών συμβούλων (άρθρο 10, παρ. 5)				
Γ. Σύστημα Εταιρικής Διακυβέρνησης					
1	Υφίσταται επαρκές και αποτελεσματικό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ), συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και κανονιστικής συμμόρφωσης (άρθρο 13, παρ. 1)				
2	Η Εταιρεία διαθέτει διαδικασίες για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταστολή καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων (άρθρο 13, παρ. 1)				

Α/ Α	Απαιτήσεις του Νόμου	Κλίμακα απαντήσεων για τις απαιτήσεις του Νόμου			
		1- Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)	2- Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)	3- Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)	4. Δ.Ξ/ Δ.Α
Δ.	Έγγραφα πλαισίου διακυβέρνησης				
1	Υφίσταται επικαιροποιημένος Κανονισμός Λειτουργίας της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 1)				
2	Ο Κανονισμός Λειτουργίας της Εταιρείας είναι αναρτημένος στον διαδικτυακό τόπο της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 2)				
3	Σε περίπτωση Ομίλου, έχει καταρτιστεί κανονισμός λειτουργίας των σημαντικών θυγατρικών της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 1)				
4	Υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη διαδικασία πρόσληψης των ανώτατων διευθυντικών στελεχών και αξιολόγησης της απόδοσής τους (άρθρο 14, παρ. 3)				
5	Υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη διαδικασία γνωστοποίησης τυχόν ύπαρξης σχέσεων εξάρτησης, των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών του ΔΣ και των προσώπων που έχουν στενοί δεσμούς με αυτά τα πρόσωπα (άρθρο 14, παρ. 3)				
6	Υφίστανται καταγεγραμμένες και εγκεκριμένες πολιτικές και διαδικασίες συμμόρφωσης της Εταιρείας με το θεσμικό και εποπτικό πλαίσιο (άρθρο 14, παρ. 3)				

Α/Α	Απαιτήσεις του Νόμου	Κλίμακα απαντήσεων για τις απαιτήσεις του Νόμου			
		1- Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)	2- Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)	3- Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)	4. Δ.Ξ/Δ.Α
7	Υφίστανται πολιτική και διαδικασία για τη διενέργεια περιοδικής αξιολόγησης του ΣΕΕ (άρθρο 14, παρ. 3) και των σημαντικών θυγατρικών της εταιρείας που περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση εφόσον υπάρχουν (απόφαση ΕΚ. 1/891/30.9.2020)				
8	Υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη πολιτική εκπαίδευσης των μελών του ΔΣ, των διευθυντικών στελεχών, καθώς και λοιπών στελεχών της Εταιρείας (άρθρο 14, παρ. 3)				
9	Υφίσταται καταγεγραμμένη και εγκεκριμένη πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης (άρθρο 14, παρ. 3)				
Ε.	Εποπτικές Μονάδες				
1	Ο Επικεφαλής της ΜΕΕ ορίζεται από το ΔΣ της Εταιρείας, έπειτα από πρόταση της Επιτροπής Ελέγχου στην οποία και υπάγεται λειτουργικά (άρθρο 15, παρ. 2)				
2	Ο Επικεφαλής της ΜΕΕ υποβάλλει στην Επιτροπή Ελέγχου ετήσιο πρόγραμμα ελέγχων και τις εκθέσεις των ελεγχόμενων μονάδων (άρθρο 15, παρ. 5 και άρθρο 16, παρ. 1) καθώς και των θυγατρικών της εταιρείας, εφόσον υπάρχουν (απόφαση ΕΚ. 1/891/30.9.2020)				

Α/Α	Απαιτήσεις του Νόμου	Κλίμακα απαντήσεων για τις απαιτήσεις του Νόμου			
		1- Η Εταιρεία ήδη συμμορφώνεται με την απαίτηση του Νόμου (Καμία δυσκολία)	2- Η Εταιρεία θα προβεί σε συγκεκριμένες προσαρμογές που θα της επιτρέψουν να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Νόμου (Μικρή δυσκολία)	3- Αναμένεται να αντιμετωπιστούν αρκετές προκλήσεις μετά τη θέση του Νόμου σε ισχύ κατά τη συμμόρφωση με την απαίτηση του Νόμου (Μεγάλη δυσκολία)	4. Δ.Ξ/Δ.Α
3	Υφίσταται Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων (άρθρο 14, παρ. 3)				
4	Υφίσταται Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (άρθρο 14, παρ. 3)				
ΣΤ	Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης				
1.	Η Εταιρεία υιοθετεί και εφαρμόζει κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, ο οποίος έχει καταρτισθεί από φορέα εγνωσμένου κύρους (άρθρο 17, παρ. 1)				

1. Ποιες από τις παρακάτω έννοιες που περιλαμβάνονται στον νέο Νόμο 4706/2020 θεωρείτε αναγκαίο να αποσαφηνιστούν και με ποιον τρόπο (από τις ίδιες τις επιχειρήσεις στον Κανονισμό Λειτουργίας τους, από τον Νόμο ή από τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης);

Έννοιες	Επιχείρηση	Νόμος	Κώδικας ΕΛ
Σημαντική θυγατρική			
Σημαντική αμοιβή			
Εχέγγυα ήθους και φήμης			
Ελάχιστος απαιτούμενος αριθμός των εσωτερικών ελεγκτών			
Παρακολούθηση και ο έλεγχος των επιδόσεων των εκτελεστικών μελών Δ.Σ από τα μη εκτελεστικά μέλη			
Έγγραφο ενημέρωση του Δ.Σ από τα εκτελεστικά μέλη σε καταστάσεις κρίσεων ή κινδύνων			
Διευθυντικό Στέλεχος			
Ανώτατο Διευθυντικό Στέλεχος			
Πρόσωπα που ασκούν διευθυντικά καθήκοντα			
Κύριο Διοικητικό Στέλεχος			

2. Με ποιες από τις παρακάτω προτάσεις βελτίωσης συμφωνείτε ή διαφωνείτε:

Πρόταση βελτίωσης	Συμφωνώ	Διαφωνώ
i. Παροχή διευκρινίσεων αναφορικά με τα κριτήρια που διαμορφώνουν σχέσεις εξάρτησης κατά τον ορισμό της ιδιότητας ενός μέλους του ΔΣ ως ανεξάρτητου μη εκτελεστικού.		
ii. Θέσπιση συστηματικής επικοινωνίας των Υπηρεσιών της ΕΚ και της ΕΛΤΕ με τις επιχειρήσεις για τη δυνατότητα διόρθωσης παραλείψεων και την αποφυγή επιβολής κυρώσεων.		
iii. Περαιτέρω εξειδίκευση του συστήματος προσδιορισμού, υπολογισμού και επιμέτρησης του ύψους των κυρώσεων ανά παράβαση.		
iv. Περιορισμός των κριτηρίων ανεξαρτησίας των μελών της Επιτροπής Ελέγχου ώστε να μην περιλαμβάνονται σε αυτά τα κριτήρια των παρ. 1 και 2 του άρθρου 9 του νέου νόμου.		
v. Περιορισμός των κριτηρίων ανεξαρτησίας του αξιολογητή του ΣΕΕ ώστε να μην περιλαμβάνονται σε αυτά τα κριτήρια των παρ. 1 και 2 του άρθρου 9 του νέου νόμου.		

